

RAPPORT

De administratieve lasten in België voor het jaar 2002

Eindrapport

**Federaal
Planbureau**

Economische analyses en vooruitzichten

Kunstlaan 47-49

B-1000 Brussel

Tel.: (02)507.73.11

Fax: (02)507.73.73

E-mail: contact@plan.be

URL: <http://www.plan.be>

Aurélië Joos en Chantal Kegels

December 2003

De administratieve lasten in België voor het jaar 2002

Eindrapport

Aurélie Joos en Chantal Kegels

December 2003

Dankwoord

Dit rapport zou niet tot stand gekomen zijn zonder de medewerking van verschillende mensen. Het lijkt ons dan ook gepast een woord van dank aan hen te richten. De heer Jean-Pierre Georges en zijn team van het NIS voor het samenstellen van de steekproef en voor de actualisatie van de populatie, de informaticacel van het Federaal Planbureau voor het opstellen van de Internetpagina voor de enquêtes, de algemene diensten van het Federaal Planbureau voor de logistieke steun bij het versturen van de enquêtes en voor de hulp bij de tekstopmaak, de jobstudenten voor de telefonische herinneringen ... en tenslotte alle ondernemingen en zelfstandigen die bereid waren de enquête te beantwoorden.

Inhoudstafel

I	Samenvatting	1
II	Inleiding	5
III	Methodologie	7
	A. Kader van de enquête	7
	B. De beperkingen van het schatten via een enquête	7
	C. Draagwijdte van de enquête	9
	D. De vragenlijsten	9
	E. De steekproef	11
IV	Resultaten van het onderzoek bij de ondernemingen	13
	A. De kosten van de administratieve formaliteiten	13
	1. Omschrijving	13
	2. De resultaten	14
	B. De kwaliteit van de regelgeving	22
	1. Omschrijving	22
	2. De resultaten	23
	C. De kwaliteit van de administratie rond de regelgeving	24
	1. Omschrijving	24
	2. De resultaten	25
	D. Percepties van het proces van administratieve vereenvoudiging	26
	1. Omschrijving	26
	2. De resultaten	27
	E. Besluit	31

V	Resultaten van het onderzoek bij de zelfstandigen	33
A.	De kost van de administratieve formaliteiten	33
1.	Omschrijving	33
2.	De resultaten	33
B.	De kwaliteit van de regelgeving	40
1.	Omschrijving	40
2.	De resultaten	40
C.	De kwaliteit van de administratie	41
1.	Omschrijving	41
2.	De resultaten	41
D.	Percepties van het proces van administratieve vereenvoudiging	42
1.	Omschrijving	42
2.	De resultaten	43
E.	Besluit	48
VI	Vergelijking van de resultaten van de enquêtes 2000 en 2002	51
A.	Inleiding	51
B.	Vergelijking van de resultaten: de ondernemingen	52
1.	De kost van de administratieve formaliteiten	52
2.	De kwaliteit van de administratieve formaliteiten	54
C.	Vergelijking van de resultaten: de zelfstandigen	55
1.	De kost van de administratieve formaliteiten	55
2.	De kwaliteit van de administratieve formaliteiten	56
D.	Besluit	57
Bijlage 1	Schatting van de totale kost, afschrijvingen inbegrepen	59
Bijlage 2	Schattingsmethode	61
Bijlage 3	Sensitiviteitsanalyse	63
Bijlage 4	De vragenlijst gericht aan de ondernemingen over de administratieve lasten inzake fiscaliteit	65

Samenvatting

Op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging, heeft het Federaal Planbureau voor het jaar 2002 de kosten geschat die ondernemingen en zelfstandigen in België ervaren voor de administratieve lasten. De schatting van de administratieve lasten is gebaseerd op een nationale enquête bij een representatieve steekproef van ondernemingen en zelfstandigen. De schattingsmethode is dus dezelfde als bij de enquête over de administratieve lasten van het jaar 2000.

De administratieve lasten voor het jaar 2002, zoals ze werden geschat door de ondernemingen, worden geraamd op 6,3 miljard euro of 2,4 % van het bbp. Op basis van een schatting bij de zelfstandigen, bedragen de administratieve lasten 2,7 miljard euro of 1,0 % van het bbp. In vergelijking met 2000 stijgen de totale administratieve lasten in 2002, zowel voor de ondernemingen als voor de zelfstandigen, door een toename van de interne kosten om de administratieve formaliteiten te vervullen. In percentage van het bbp daalde het relatief aandeel van de administratieve lasten voor de ondernemingen, terwijl de administratieve lasten bij de zelfstandigen gestegen zijn in percentage van het bbp. Hierbij moet wel worden benadrukt dat de schatting van de administratieve lasten geen exacte becijfering is, maar eerder geïnterpreteerd moet worden als een grootteorde, zoals de grootte van het betrouwbaarheidsinterval van de resultaten aangeeft.

Van de drie domeinen van regelgeving die in de enquête zijn opgenomen, heeft de regelgeving inzake tewerkstelling het grootste aandeel in de totale administratieve kosten van de ondernemingen. Dit aandeel groeide nog tijdens de periode 2000 tot 2002. Van de twee domeinen van regelgeving die in de enquête voor de zelfstandigen werden opgenomen, veroorzaakt de fiscale regelgeving het grootste deel van de administratieve kosten, maar in mindere mate dan in 2000. Zowel voor de ondernemingen als voor de zelfstandigen heeft de milieuregelgeving het kleinste aandeel in de administratieve kosten.

Net zoals in de vorige enquête blijken de kleine ondernemingen het meest getroffen te zijn door de administratieve lasten, zowel in procent van de omzet als per werknemer. De kleine ondernemingen, die een gemiddelde totale kost van meer dan 8 000 euro per werknemer hebben, lijken ook harder getroffen te zijn dan de zelfstandigen, hoewel de gemiddelde kosten voor een zelfstandige ook sterk gestegen zijn over de laatste twee jaar.

Op gewestelijk niveau lijken Waalse ondernemingen en Vlaamse zelfstandigen de hoogste gemiddelde administratieve kosten te dragen. In 2000 kenden de Brusselse ondernemingen de hoogste gemiddelde kosten per werknemer maar gedurende de laatste twee jaar daalden die kosten. Bij de zelfstandigen, werd de grootste toename van de gemiddelde kosten opgetekend bij Vlaamse en Brusselse zelfstandigen.

Uit de twee enquêtes kan worden afgeleid dat de meerderheid van de zelfstandigen en de ondernemingen de mening deelt dat de administratieve lasten, ongeacht het domein van regelgeving, over de laatste twee jaar (merkelijk) gestegen zijn. Dat gevoel is bij ondernemingen wel minder sterk voor de administratieve lasten inzake milieuregelgeving en bij zelfstandigen inzake fiscaliteit.

Naast het kwantitatieve deel bevat de enquête ook een belangrijk kwalitatief luik waarin de mening van de zelfstandigen en de ondernemingen over de problematiek van administratieve lasten naar voren komt. Zowel bij de ondernemingen als de zelfstandigen kan worden vastgesteld dat ze in het algemeen meer tevreden zijn over hun contacten met de administratie dan over de kwaliteit van de regelgeving op zich. Voor alle domeinen van regelgeving zijn de ondernemingen en de zelfstandigen relatief tevreden over de openbaarheid van de regelgeving. Ze zijn echter het meest kritisch over het gebrek aan flexibiliteit van de regelgevingen waardoor ze zich moeilijk aan alle omstandigheden kunnen aanpassen. De kwaliteit van de contacten met de administratie over de periode 2000 en 2002 is volgens de ondernemingen en zelfstandigen verbeterd voor fiscale aangelegenheden maar voor milieu aangelegenheden is de kwaliteit achteruitgegaan.

Wat de ondernemingsgrootte, de activiteit of het gewest ook is, ondernemingen en zelfstandigen willen, zowel in 2000 als in 2002, dat bij de administratieve vereenvoudiging het verbeteren van de wetgeving de prioriteit krijgt. Een uitzondering hierop zijn de zelfstandigen uit de bouwsector die meer belang hechten aan de verbetering van de informatieverstrekking door administratieve diensten.

De elektronische toepassingen om het proces van administratieve vereenvoudiging te ondersteunen zijn beter gekend naarmate de onderneming groter is. De elektronische toepassingen om ondernemingen en zelfstandigen beter te informeren, zijn niet goed gekend bij de zelfstandigen, in het bijzonder bij de zelfstandigen uit de landbouwsector. De elektronische toepassingen om administratieve transacties te vereenvoudigen, zijn in het algemeen beter gekend bij de zelfstandigen.

De federale portaalsite, een toepassing om informatie te verschaffen, en de BTW-aangifte, een toepassing gebruikt voor transacties, zijn elk in hun categorie de best gekende toepassingen bij ondernemingen en zelfstandigen. Dimona is ook door de meerderheid van de ondernemingen gekend en is daarenboven de meest gebruikte toepassing bij de ondernemingen, ongeacht de ondernemingsgrootte. Bij de zelfstandigen verschilt het percentage van gebruikers van sector tot sector, afhankelijk van de toepassing en zonder een duidelijke trend te kunnen bepalen.

De ondernemingen die de elektronische toepassingen kennen zijn er in het algemeen tevreden over. De tevredenheid verschilt echter wel volgens de ondernemingsgrootte en volgens de toepassing. Het tevredenheidspercentage bij de zelfstandigen verschilt sterk volgens sector en gewest. In de landbouwsector verschillen de resultaten sterk, gaande van meer dan 80 % tevreden zelfstandigen voor de BTW-aangifte, aangifte bedrijfsvoorheffing en de multifunctionele aangifte voor sociale zekerheid, tot 0 % voor Finform of Dimona. De overige sectoren daarentegen vertonen minder uiteenlopende resultaten. Ook bij de gewesten wordt die verscheidenheid vastgesteld. De Brusselse zelfstandigen zijn ofwel heel tevreden over Finform, de aangifte bedrijfsvoorheffing en Dimona, ofwel totaal ontevreden over de aangifte van werven en de multifunctionele aangifte voor

sociale zekerheid. De tevredenheidspercentages in de twee andere gewesten zijn minder uiteenlopend.

Verschillende projecten van structurele hervormingen werden voorgesteld aan ondernemingen en zelfstandigen. De invoering van elektronische betalingen is het best gekende project. Het invoeren van een uniek identificatienummer van ondernemingen vond de meeste steun bij de kleine en middelgrote ondernemingen, terwijl de grote ondernemingen op de eerste plaats voorstander zijn van de invoering van het elektronisch betalen. Het uniek identificatienummer van ondernemingen wordt ook het meest gesteund door de Brusselse zelfstandigen. De Waalse en Vlaamse zelfstandigen daarentegen, zijn vooral voorstander van de oprichting van fysieke loketten.

Inleiding

Op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging, heeft het Federaal Planbureau voor het jaar 2002 de kosten van de administratieve lasten voor ondernemingen en zelfstandigen in België geschat. Die schatting is gebaseerd op een nationale enquête bij een representatieve steekproef van ondernemingen en zelfstandigen. De methodologie en de representatieve steekproef zijn identiek aan deze die gebruikt werden in de vorige enquête over de administratieve lasten van het jaar 2000. Naast het kwantitatieve deel bevat de enquête ook een belangrijk kwalitatief luik waarin de mening van de zelfstandigen en de ondernemingen over de problematiek van administratieve lasten naar voren komt. Dit rapport stelt de resultaten voor van de enquête die tussen 1 juni en 31 augustus 2003 werd uitgevoerd.

In het eerste deel wordt kort de methodologie herhaald die gebruikt wordt om het belang van de administratieve lasten te schatten. Dat wordt voorafgegaan door een overzicht van de beperkingen hierbij. Een meer gedetailleerde beschrijving kan de geïnteresseerde lezer terugvinden in Planning Paper 92 over de administratieve lasten in België in het jaar 2000.¹

In het tweede deel gaan we dieper in op de resultaten van de enquête over de administratieve lasten bij de ondernemingen. Een eerste onderdeel is gewijd aan de analyse van de totale kosten van de administratieve lasten voor ondernemingen en van twee onderliggende componenten: de interne en de externe kosten. Verder komen in dit onderdeel de ervaringen van de ondernemingen aan bod in verband met de evolutie van de administratieve kosten gedurende de afgelopen twee jaar. In de twee volgende onderdelen analyseren we de kwaliteitsindicatoren van de regelgeving op zich en de kwaliteitsindicatoren voor de administratie die verantwoordelijk is voor de toepassing van de regelgeving. In een laatste onderdeel worden de percepties van ondernemingen onderzocht in verband met het proces van administratieve vereenvoudiging. Ondernemingen werden bevraagd over de prioriteiten die ze zouden toekennen aan het proces van vereenvoudiging, over hun kennis, gebruik en tevredenheid van negen elektronische toepassingen voor administratieve vereenvoudiging en over vier projecten die met structurele hervormingen te maken hebben.

In het derde deel van dit rapport worden de resultaten voorgesteld van de enquêtes bij de zelfstandigen in België. Dat deel volgt dezelfde onderverdeling als het voorgaande deel over de ondernemingen.

In het vierde deel worden de resultaten van de twee opeenvolgende enquêtes vergeleken die door het Federaal Planbureau werden uitgevoerd. Na een korte

---

1. Planning Paper 92 "De administratieve lasten in België voor het jaar 2000" kan afgehaald worden van de site van het Federaal Planbureau (www.plan.be) uit de rubriek Publicaties.

inleiding, worden de resultaten van de enquête in 2000 en 2002 bij de ondernemingen vergeleken en wordt er afgesloten met de vergelijking van de resultaten voor de zelfstandigen.

Methodologie

A. Kader van de enquête

Op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging, heeft het Federaal Planbureau de opdracht gekregen om, om de twee jaar, een schatting uit te voeren van de kosten van de administratieve lasten voor de ondernemingen en de zelfstandigen in België. Die schatting is gebaseerd op een nationale enquête bij een representatieve steekproef van ondernemingen en zelfstandigen. De eerste enquête liep van 15 maart tot 1 juli 2001 en handelde over de administratieve lasten van het jaar 2000. De tweede enquête, uitgevoerd tussen 1 juni en 31 augustus 2003, handelde over de administratieve lasten van het jaar 2002. Voor deze twee enquêtes werd éénzelfde methodologie en éénzelfde steekproef van ondernemingen en zelfstandigen gebruikt.

Hierbij moet worden opgemerkt dat de bekomen resultaten enkel betrekking hebben op de ondernemingen en de zelfstandigen en omvat dus niet het aandeel van de lasten die gedragen worden door de burgers. Bovendien omvat de enquête voor de ondernemingen slechts drie categorieën van administratieve lasten, namelijk tewerkstelling, milieu en fiscaliteit. In de enquête voor de zelfstandigen¹ zijn er slechts twee domeinen opgenomen: milieu en fiscaliteit. Die domeinen omvatten echter een zeer belangrijk aandeel in het geheel van administratieve lasten voor ondernemingen en zelfstandigen. Verder is het ook van belang erop te wijzen dat specifieke of eenmalige administratieve lasten, zoals bijvoorbeeld bij de oprichting van een onderneming, hier niet in aanmerking worden genomen. Ten slotte is het met deze enquête niet mogelijk een onderscheid te maken volgens het machtsniveau dat aan de oorsprong ligt van de administratieve last (federaal, gewestelijk, provinciaal,...).

B. De beperkingen van het schatten via een enquête

Een enquête bij een representatieve steekproef van ondernemingen en zelfstandigen is de meest gebruikte methode om een schatting van de totale kosten van administratieve lasten te maken. De resultaten van de enquête worden dan geëxtrapoleerd naar het geheel van de economie. Die schattingsmethode vertoont zowel voordelen als nadelen, die in onderstaande tabel worden samengevat.

---

1. Rekening houdend met het feit dat een zelfstandige in deze studie gedefinieerd wordt als een persoon zonder werknemers, werd hun geen vragenlijst over tewerkstelling gestuurd.

TABEL 1 - Voordelen en nadelen van het schatten via een enquête

Voordelen	Nadelen
Wie echt geïnteresseerd is, zal informatie verstrekken. Er is een bepaalde termijn waarbinnen de geïnteresseerden kunnen antwoorden zodat er inlichtingen kunnen worden gevraagd.	De verstrekte informatie is subjectief.
De statistische methoden van steekproeftrekking zijn gekend.	Het invullen van de vragenlijst is een bijkomende administratieve last voor de onderneming.
De procedures kunnen gestandaardiseerd worden, wat de kosten van een herhaaldelijke procedure vermindert.	Er kan een neiging tot overschatten van de resultaten ontstaan omdat ondernemingen en zelfstandigen de administratieve lasten die opgelegd worden door overheidsinstanties moeilijk kunnen onderscheiden van de lasten die voortkomen uit het beheer van de onderneming.
De resultaten worden weergegeven met een betrouwbaarheidsinterval.	Een marginale administratieve vereenvoudiging wordt niet vlug waargenomen waardoor de ondernemingen en zelfstandigen hun beoordeling pas zullen aanpassen indien er belangrijke wijzigingen gebeuren.
Het gebruik van moderne communicatietechnieken is mogelijk. De kosten van dit soort enquêtes liggen significant lager dan van de meeste andere onderzoeksmethoden.	Een afwijking in de resultaten is ook mogelijk indien enkel ondernemingen antwoorden die het efficiëntst de administratieve formaliteiten vervullen of indien de onderneming de administratieve last overschat om op die manier de druk op het proces van administratieve vereenvoudiging te vergroten.

Ter herinnering, deze enquête omvat het geheel van administratieve lasten die op de ondernemingen en zelfstandigen wegen, ongeacht de instantie die verantwoordelijk is voor de administratieve verplichtingen (Europese, federale, gewestelijke, gemeenschappelijke, provinciale of gemeentelijke). Het is immers niet mogelijk voor een onderneming of een zelfstandige om een correcte schatting te maken van de administratieve kosten naargelang van het beleidsniveau.

Er moet ook worden opgemerkt dat de term “administratieve lasten” dubbelzinnig is: hij omvat zowel de verplichtingen die volgen uit de regelgeving als de verplichtingen die nodig zijn voor een goed beheer. Het is voor de ondernemingen en zelfstandigen vaak moeilijk een onderscheid te maken tussen de administratieve lasten die voortkomen uit een wettelijke administratieve verplichting en deze die voortkomen uit het dagelijks beheer van het bedrijf. Zo is een goede boekhouding niet alleen noodzakelijk voor een goed bedrijfsbeheer, maar ook om te kunnen voldoen aan de fiscale verplichtingen. Het is echter niet duidelijk of de onderneming de kosten voor het voeren van een boekhouding al dan niet beschouwt als een administratieve last. Op dezelfde manier zou de afschaffing van het geheel van administratieve lasten niet leiden tot het verdwijnen van alle administratieve kosten bij de ondernemingen en de zelfstandigen. Zij zullen immers, voor het management, bepaalde informatie over hun activiteiten blijven bijwerken.

Gelet op de beschreven beperkingen, is de schatting van de omvang van de administratieve lasten geen exacte becijfering, maar moet ze eerder als een grootteorde worden geïnterpreteerd. Zo kan men via die indicator weten of de totale administratieve kosten dichter bij 2 % dan bij 5 % van het bbp liggen. Samengevat kunnen we dus stellen dat de bekomen resultaten, vooral deze uit het kwantitatieve luik, met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd moeten worden.

C. Draagwijdte van de enquête

De enquête is opgesteld voor een populatie van ondernemingen en zelfstandigen die actief is in België in de loop van het jaar 2002, zoals in het gegevensbestand van het NIS.

De enquête omvat drie grote domeinen van regelgeving: milieu, fiscaliteit en tewerkstelling.

Er werden drie soorten vragenlijsten opgesteld:

- een vragenlijst over de administratieve lasten inzake fiscaliteit;
- een vragenlijst over de administratieve lasten inzake milieu;
- een vragenlijst over de administratieve lasten inzake tewerkstelling.

De ondernemingen uit de steekproef hebben één van de drie vragenlijsten ontvangen.¹ De zelfstandigen uit de steekproef ontvingen ofwel de vragenlijst over fiscaliteit, ofwel de vragenlijst over milieu. Een zelfstandige is, in het kader van deze studie, immers gedefinieerd als een persoon zonder werknemers.

D. De vragenlijsten

Voor de drie domeinen van regelgeving die door de enquêtes worden behandeld, bestaat elke vragenlijst uit drie grote luiken. Ten eerste een kwantitatief luik waardoor een monetaire schatting van de administratieve lasten kan worden gemaakt. Vervolgens is er een kwalitatief luik waarin de mening van de ondernemingen en zelfstandigen over de administratieve lasten aan bod komt. Ten slotte is er een luik over het vereenvoudigingsproces, de concrete maatregelen van de vereenvoudiging en over de wensen van de ondernemingen en de zelfstandigen op dat domein. Dit laatste luik werd geactualiseerd sinds de vorige enquête. In samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging werden nieuwe vragen over het gebruik van elektronische toepassingen ingevoerd. Een voorbeeld van de enquête is opgenomen in bijlage IV.

Op basis van de antwoorden op een reeks vragen uit het kwantitatieve luik kunnen de totale kosten van de administratieve procedures worden berekend. Die totale kosten bestaan uit de som van de interne en de externe kosten. De interne kosten zijn de uren die het personeel of de zelfstandige nodig heeft om de formaliteiten te vervullen. Die uren worden gevaloriseerd volgens de gemiddelde uurkost van arbeid, zoals uit de enquête resulteert. De externe kosten omvatten de externe uitgaven die nodig zijn om aan de administratieve regelgeving te kunnen voldoen. De totale kosten die voor elke vragenlijst bekomen wordt, worden vervolgens samengeteld en geëxtrapoleerd naar de totale populatie van zelfstandigen en ondernemingen.² In de enquête werd ook een vraag opgenomen in verband met de afschrijvingen van computers en software die nodig zijn om de administratieve verplichtingen te vervullen. De schatting van de totale kosten inclusief die afschrijvingen is tetug te vinden in bijlage I. Uiteindelijk worden de ondernemingen en zelfstandigen ondervraagd over de evolutie van de administratieve lasten over de laatste twee jaar (2001 en 2002).

---

1. Een onderneming of een zelfstandige kon slechts één vragenlijst ontvangen om op die manier de administratieve last voor het invullen van de enquête te beperken.
2. Die verschillende stappen worden uitgelegd in bijlage II.

De kwalitatieve indicatoren werden gegroepeerd in twee grote categorieën: indicatoren in verband met de kwaliteit van de regelgeving op zich en indicatoren die te maken hebben met de kwaliteit van de contacten met de administraties die verantwoordelijk zijn voor het toepassen van de regelgeving. Voor beide categorieën is de concrete uitwerking gelijkaardig: de onderneming of de zelfstandige dient zijn mening te geven over een aantal stellingen waarbij verschillende mogelijkheden kunnen worden aangekruist: volkomen eens, min of meer eens, eerder niet akkoord of volkomen oneens. De mogelijkheid “geen mening” kan ook worden aangeduid.

Voor de kwaliteit van de regelgeving, gaat het om de volgende stellingen:

- de regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze worden goedgekeurd;
- ze zijn gemakkelijk te begrijpen;
- hun doelstellingen zijn duidelijk;
- ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden;
- ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden;
- ze vertonen een goede onderlinge samenhang;
- ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

Wat de kwaliteit van de contacten met de administraties betreft, gaat het om de volgende uitspraken:

- het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden;
- het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde diensten;
- de administratie geeft nauwkeurige antwoorden;
- de administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd;
- de administratie antwoordt binnen een redelijke termijn;
- de antwoorden zijn steeds dezelfde, wie er ook gecontacteerd wordt;
- de verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

Het laatste luik ten slotte, richt zich op de manier waarop de ondernemingen de vereenvoudiging van de administratieve procedures zien. Het luik bestaat uit drie delen: het eerste deel gaat over de mogelijke manieren om het vereenvoudigingsproces te sturen, het tweede deel richt zich op de elektronische toepassingen voor administratieve vereenvoudiging en het derde deel is gewijd aan structurele hervormingsprojecten.

In verband met de krachtlijnen van het vereenvoudigingsproces, werden er vijf voorstellen geformuleerd die de ondernemingen kunnen ordenen, gaande van meest belangrijk (1) tot minst belangrijk (5). De voorstellen zijn de volgende:

- verbeteren van de wetgeving (gemakkelijk te begrijpen, meer coherent, beter geharmoniseerd,...);
- verbeteren van de informatieverstrekking vanuit de administratie (gemakkelijkere toegang, gestructureerde informatie, gerichte informatie, volledige informatie in redelijk termijn,...);
- verruimen van de mogelijkheid tot rechtstreeks contact met ambtenaren (uurrooster, ontvangst,...);
- verkorten van de doorloop- en antwoordtermijnen;
- duidelijk gemotiveerde beslissingen nemen.

De elektronische toepassingen om de administratieve vereenvoudiging te ondersteunen, werden in twee groepen onderverdeeld: de eerste drie toepassingen zijn gericht op een betere informatieverbreiding en de zes volgende toepassingen

zijn gericht op de vereenvoudiging van administratieve transacties. De negen toepassingen worden hieronder opgesomd.

Elektronische toepassingen om ondernemingen te informeren:

- Federale portaalsite;
- FISCONET;
- Informatie aan de werkgevers;

Elektronische toepassingen te gebruiken om transacties uit te voeren:

- FINFORM;
- BTW-aangifte;
- Aangifte bedrijfsvoorheffing;
- Dimona;
- Aangifte van werven;
- Multifunctionele aangifte sociale zekerheid.

Bij elk van die elektronische toepassingen worden de ondernemingen en zelfstandigen gevraagd naar hun kennis, gebruik en tevredenheid van de toepassing.

Er wordt ook gepeild naar de mening en kennis van ondernemingen en zelfstandigen over vier projecten van structurele hervormingsprojecten:

- het invoeren van een uniek identificatienummer van ondernemingen;
- het creëren van fysieke loketten ter ondersteuning van de ondernemingen bij het vervullen van de administratieve verplichtingen;
- het invoeren van een elektronische identiteitskaart met digitale handtekening;
- het invoeren van elektronisch betalen.

Ten slotte konden de ondernemingen en de zelfstandigen via een open vraag nog enkele voorstellen doen om het proces van de administratieve vereenvoudiging te bevorderen.

Er werden twee manieren voorzien om de enquête te beantwoorden: ofwel werd de enquête via een reeds gefrankeerde enveloppe teruggestuurd, ofwel kon de enquête via een internetpagina worden ingevuld die speciaal voor de enquête werd ontworpen. 24 % van de ondernemingen en 13 % van de zelfstandigen hebben voor die elektronische weg gekozen.

E. De steekproef

Niet minder dan 2 511 ondernemingen ontvingen via de post één van de drie vragenlijsten en 3 789 zelfstandigen ontvingen ofwel de vragenlijst over milieu, ofwel de vragenlijst over fiscaliteit. Dat gebeurde op basis van een steekproef die representatief is voor de populatie en die opgesteld werd door het NIS tijdens de vorige enquête.

De steekproef van de ondernemingen werd onderverdeeld in 3 grootteklassen (klein, middelgroot en groot) en in 2 activiteitenklasse (industrie en diensten). De steekproef van de zelfstandigen werd onderverdeeld in 4 activiteitenklassen (landbouw, industrie, bouw en diensten).

Zonder rekening te houden met de onderverdelingen, werd een steekproef opgesteld die representatief is voor de populatie van ondernemingen en zelfstandigen in de drie gewesten in België (Vlaanderen, Wallonië en Brussel).

Het antwoordpercentage op de enquête is betrekkelijk hoog. Het globaal antwoordpercentage is 23,3 % voor de ondernemingen en 16,6 % voor de zelfstandigen. De belangrijke stijging ten opzichte van de vorige enquête¹ is waarschijnlijk te danken aan de telefonische herinneringen gedurende de maanden juli en augustus 2003.

---

1. In 2000 was het antwoordpercentage van de ondernemingen 15,3 % en het antwoordpercentage van de zelfstandigen 7,5 %

Resultaten van het onderzoek bij de ondernemingen

In dit deel wordt een overzicht gegeven van de resultaten van de enquête bij een representatieve steekproef van Belgische ondernemingen. Het betreft enerzijds een kwantitatief luik waarin de kosten van de administratieve lasten worden besproken. Anderzijds is er ook een kwalitatief luik waarin dieper wordt ingegaan op de ervaringen van de ondernemingen met de kwaliteit van de regelgeving en de kwaliteit van de administratie rond de regelgeving. Verder worden ook de prioriteiten besproken die de ondernemingen geven aan het proces van administratieve vereenvoudiging. Ten slotte wordt de bekendheid, het gebruik en de tevredenheid van een aantal toepassingen getoetst en wordt de bekendheid en de populariteit van een aantal projecten van administratieve hervormingen onderzocht.

A. De kosten van de administratieve formaliteiten

1. Omschrijving

De kosten van de administratieve formaliteiten bij de ondernemingen zijn de kosten verbonden aan procedures, formaliteiten en het papierwerk om de regelgevingen inzake fiscaliteit, milieu en tewerkstelling na te komen; de onderneming doet de werkzaamheden zelf of besteedt ze uit aan een externe dienst. Die administratieve kosten worden uitgedrukt in euro en omvatten dus zowel de tijd als de middelen die de onderneming zelf en/of de externe dienst nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de inlichtingen te verzamelen, te verwerken, voor te stellen of te bewaren en de formulieren in te vullen die de administratie vereist. Zo omvatten zij bijvoorbeeld de administratie voor de belastingaangifte, maar de betaling van de belastingen op zich mag dus niet gezien worden als administratieve kosten. De uitgaven voor de aankoop van machines of installaties om aan de regelgeving te voldoen, worden ook niet beschouwd als administratieve kosten.

De totale kost van de administratieve lasten is samengesteld uit interne en externe kosten. De interne kosten zijn de uren die het personeel besteedt aan het vervullen van administratieve formaliteiten. Die uren worden gevaloriseerd volgens de gemiddelde uurkosten van arbeid zoals uit de enquête resulteert¹. De externe kosten omvatten de uitgaven voor een externe dienst die de nodige administratieve formaliteiten voor de onderneming in orde brengt.

---

1. De berekening is dus gebaseerd op de uurkosten eigen aan elke onderneming.

Om de totale kost van alle administratieve lasten te berekenen, wordt de totale kost van elke enquête (berekend als de som van de interne en de externe kosten) samengeteld. Ten slotte wordt die totale kost (dat is dus de som van de drie domeinen van regelgeving) geëxtrapoleerd naar de totale populatie van ondernemingen, rekening houdend met het aantal ondernemingen dat zich in elke klasse van de steekproef bevindt (zie bijlage II voor meer informatie over het relatief belang van elke klasse).

Sommige resultaten van de enquête worden ook voorgesteld per ondernemingsgrootte (klein, middelgroot en groot). Om die informatie juist te interpreteren, moet er rekening worden gehouden met het aantal ondernemingen dat in elke populatie zit: 174 184 ondernemingen hebben 1 tot en met 9 werknemers, 28 063 ondernemingen hebben van 10 tot en met 249 werknemers en 923 ondernemingen hebben 250 of meer werknemers.

2. De resultaten

a. De totale kost

De administratieve lasten met betrekking tot de regelgeving inzake tewerkstelling, fiscaliteit en milieu in 2002, worden voor de ondernemingen geraamd op 6,31 miljard euro of 2,41 % van het bbp. De onderstaande tabel geeft de verdeling van die totale kost volgens interne en externe kosten. Hieruit blijkt dat het aandeel van de interne kosten in de totale kost hoger is dan dat van de externe kosten, respectievelijk 68,7 % en 31,3 % van de totale kost.

TABEL 2 - Totale kost van de administratieve formaliteiten voor de ondernemingen in 2002

Aantal ondernemingen	Soort kosten	In miljard euro	In % van het bbp
203 170	Totale kost	6,31	2,41 %
	(betrouwbaarheidsinterval) ^a	(3,67 - 8,95)	(1,40 % - 3,42 %)
	Interne kosten	4,33	1,65 %
	Externe kosten	1,98	0,76 %

a. De cijfers tussen haakjes geven het 90 % betrouwbaarheidsinterval weer van de totale kost voor de administratieve formaliteiten. Dit betekent dat de werkelijke waarde van de kost zich 9 kansen op 10 binnen het gegeven interval bevindt.

Gelet op het groot aantal kleine ondernemingen in de Belgische populatie van ondernemingen¹, vormen de administratieve lasten voor die ondernemingen het grootste aandeel in de totale administratieve kost, namelijk 53 %. Hiertegenover staat 33 % voor de middelgrote ondernemingen en 14 % voor de grote ondernemingen.

1. Maar liefst 86 % van de Belgische ondernemingen behoort tot de "kleine ondernemingen", hier gedefinieerd als ondernemingen met een werknemersbestand van 1 tot en met 9 werknemers.

TABEL 3 - Verdeling van de totale kost per ondernemingsgrootte en kostensoort (in miljard euro en als %)

Grootte	Totale kost (in miljard euro)	In % van de totale lasten	Soort kosten	In miljard euro
Klein	3,37	53,4 %	Interne kosten	2,22
			Externe kosten	1,15
Middelgroot	2,07	32,8 %	Interne kosten	1,39
			Externe kosten	0,67
Groot	0,87	13,9 %	Interne kosten	0,72
			Externe kosten	0,15
Totaal	6,31	100,0 %	Interne kosten	4,33
			Externe kosten	1,98

Uit tabel 3 blijkt verder dat bij de drie ondernemingsklassen (kleine, middelgrote en grote ondernemingen) het aandeel van de interne kosten telkens groter is dan dat van de externe kosten.

In tabel 4 wordt een verdeling gemaakt van de totale kost (niet geëxtrapoleerd) naargelang het domein van regelgeving. Hieruit blijkt dat de administratieve lasten die voortvloeien uit de regelgeving inzake tewerkstelling, het grootste aandeel hebben in de totale kost. De administratieve last inzake tewerkstelling is immers van groot belang bij de grote ondernemingen, ongeacht of zij tot de industriële sector of de dienstensector behoren.

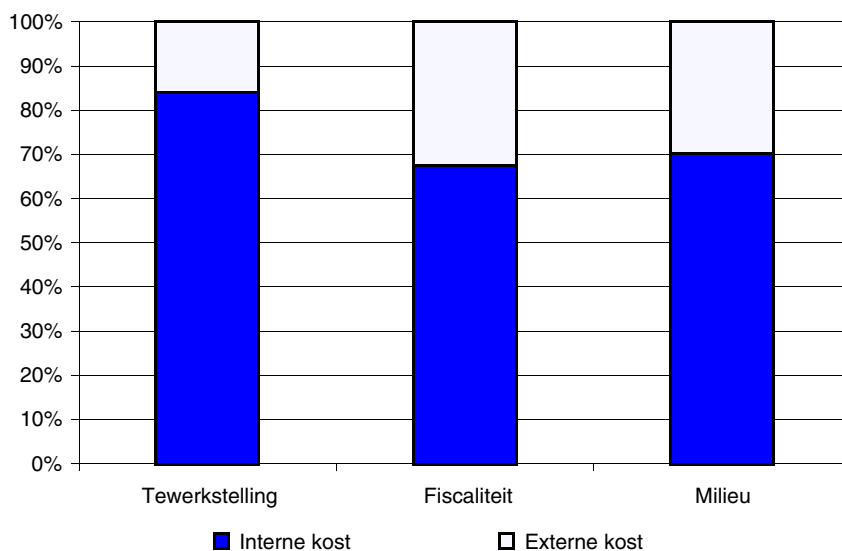
TABEL 4 - Verdeling van de totale kost per type regelgeving

Regelgeving	In % van de totale kost
Tewerkstelling	72,5 %
Fiscaliteit	17,4 %
Milieu	10,1 %

De resultaten uit bovenstaande tabel zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

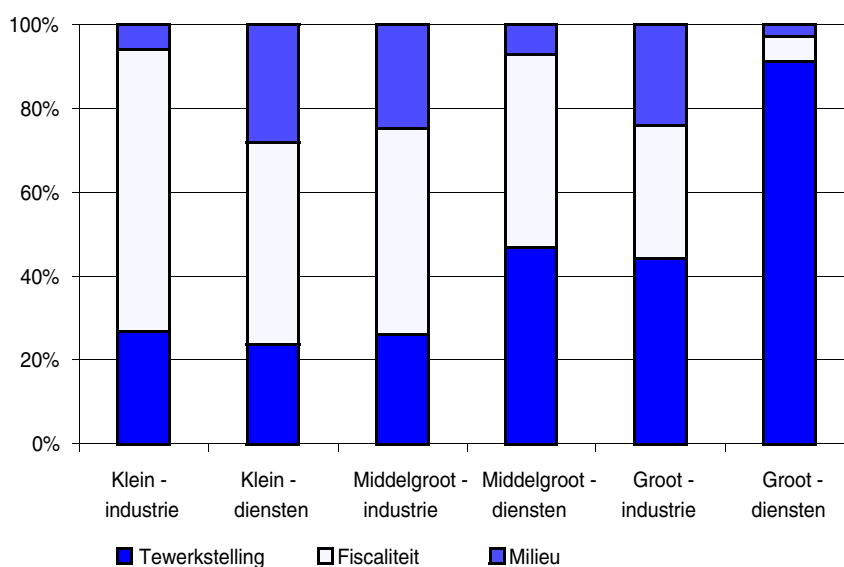
Bij een opsplitsing van de interne en de externe kosten naargelang het domein van de regelgeving, zien we in figuur 1 dat het aandeel van de interne kosten in de totale kost duidelijk groter is dan het aandeel van de externe kosten. Dat geldt voor de drie domeinen van regelgeving. Indien er een beroep wordt gedaan op een externe dienst (boekhouders, advocaten, consultants,...) dan is dat vooral voor de fiscale en milieuregelgeving.

FIGUUR 1 - Verdeling van de interne en externe kosten per regelgeving

Figuur 2 toont het relatief belang van elk domein van regelgeving voor de zes ondernemingsklassen uit de steekproef. Terwijl de regelgeving inzake tewerkstelling het grootste aandeel vormt in de administratieve lasten voor een grote onderneming (ongeacht hun activiteit) en voor een middelgrote onderneming uit de dienstensector, veroorzaakt fiscaliteit de meeste administratieve kosten voor de andere klassen, wat hun activiteitensector ook is. De administratieve lasten inzake tewerkstelling zijn immers afhankelijk van het aantal werknemers. Voor bijna alle klassen genereert milieu de minste administratieve lasten. Een uitzondering hierop zijn de kleine ondernemingen uit de dienstensector. Hier vormt tewerkstelling het kleinste aandeel van de administratieve lasten.

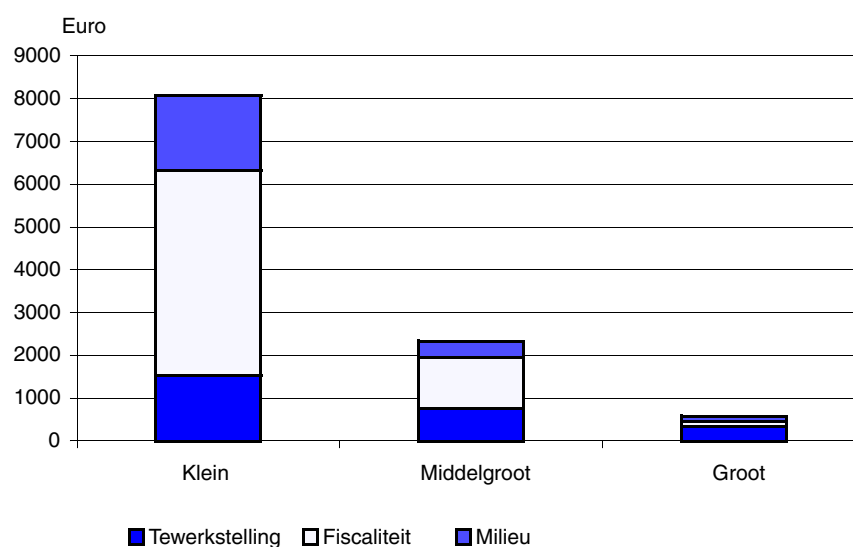
FIGUUR 2 - Verdeling van de totale administratieve lasten per regelgeving en ondernemingstype

Indien de gemiddelde totale kost per werknemer bekeken wordt per ondernemingsgrootte en naargelang de regelgeving, dan kan uit figuur 3 duidelijk worden afgeleid dat de administratieve last per werknemer het hoogst is voor een kleine onderneming met minder dan 10 werknemers. Omdat een deel van de administratieve lasten niets te maken heeft met het aantal werknemers en aangezien het aantal werknemers in kleine ondernemingen kleiner is dan in grote ondernemingen, lijkt het logisch dat de administratieve last per werknemer daalt naargelang de onderneming groter is.

De fiscale regelgeving zorgt voor de grootste administratieve last per werknemer zowel bij de kleine als bij de middelgrote ondernemingen. Bij de grote ondernemingen daarentegen, heeft de regelgeving inzake tewerkstelling het grootste aandeel in de gemiddelde totale kost per werknemer.

FIGUUR 3 - Gemiddelde totale kost per werknemer (in euro) - per ondernemingstype en domein van regelgeving

De resultaten zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

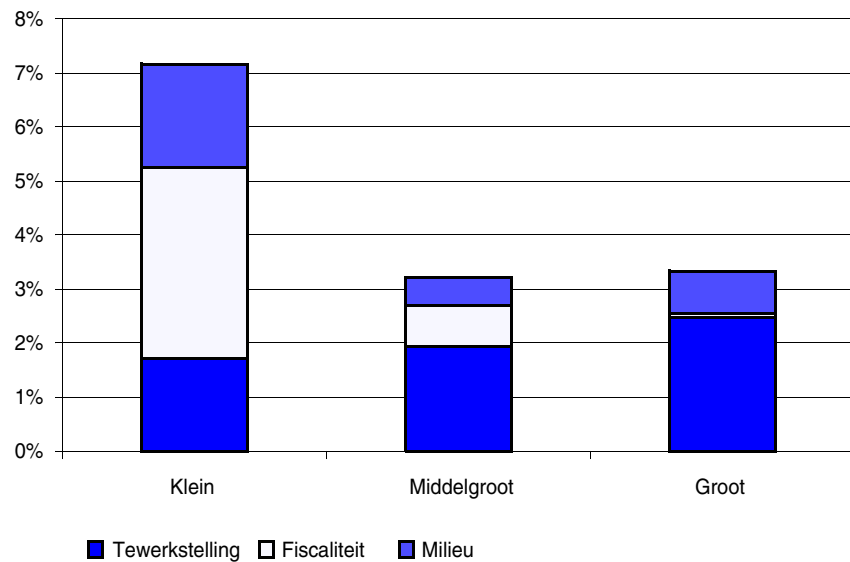
Het feit dat de kleine ondernemingen proportioneel meer geraakt worden door de administratieve lasten, wordt nog duidelijker indien we de administratieve kost per werknemer berekenen per gewerkt uur in plaats van per jaar.¹ De kost van de administratieve lasten zoals ze in de enquête wordt aangegeven, zorgt voor bijkomende uurkosten van 4,2 euro voor de kleine ondernemingen, van 1,21 euro voor de middelgrote ondernemingen en van 0,30 euro voor de grote ondernemingen.

Uitgedrukt in percentage van de omzet, hebben kleine ondernemingen ook de hoogste administratieve lasten (figuur 4). Ook hier is er een grote kloof tussen de kleine ondernemingen en de ondernemingen die 10 werknemers of meer hebben.

1. Het gaat hier om een schatting gebaseerd op 1 920 gewerkte uren per jaar en per werknemer.

Uitgedrukt in percentage van de omzet, zorgt de fiscale regelgeving voor de meeste administratieve lasten in de gemiddelde totale kost voor een kleine onderneming. Voor de middelgrote en grote ondernemingen heeft de regelgeving inzake tewerkstelling echter het grootste aandeel in de gemiddelde totale kost, als dat wordt uitgedrukt in percentage van de omzet.

FIGUUR 4 - Gemiddelde totale kost als % van de omzet - per ondernemingstype en domein van regelgeving

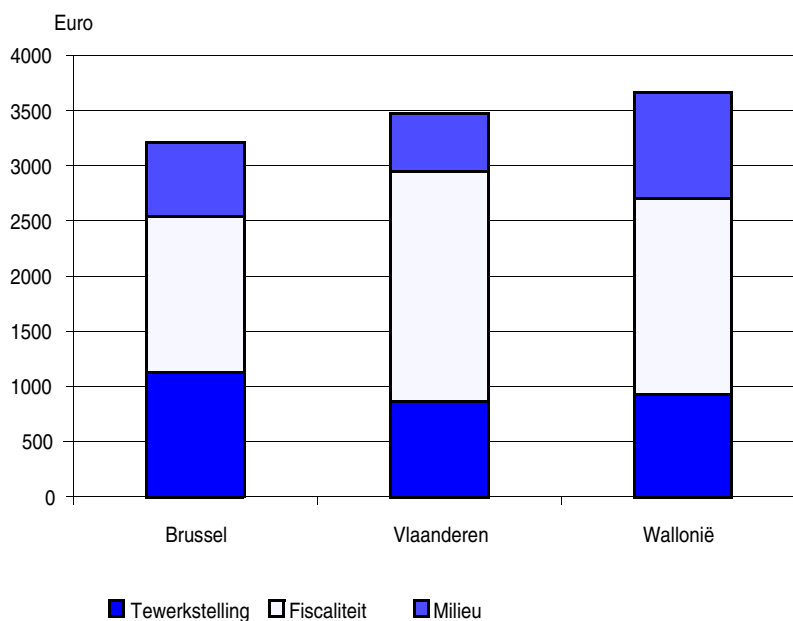

De resultaten zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

Het is ook mogelijk de antwoorden van de ondernemingen te verdelen per gewest. De interpretatie van die resultaten moet echter met enige voorzichtigheid gebeuren.¹ Het is namelijk zo dat de verdeling per gewest en naargelang het domein van regelgeving, soms betrekking heeft op een vrij klein aantal respondenten.

Figuur 5 geeft de verdeling van de gemiddelde totale kosten per werknemer naargelang het gewest en het domein van regelgeving. Hieruit blijkt dat de ondernemingen uit het Waals Gewest de hoogste gemiddelde totale kost hebben. In de drie gewesten vormen de administratieve lasten die voortvloeien uit de fiscale wetgeving, het grootste aandeel in de gemiddelde totale kost per werknemer. In het Brussels en Vlaams Gewest hebben de administratieve kosten die voortvloeien uit de milieuregelgeving het kleinste aandeel in de gemiddelde totale kost per werknemer. In het Waals Gewest daarentegen, liggen de administratieve lasten inzake milieu iets hoger dan de administratieve lasten inzake tewerkstelling.

1. De verdeling van de ondernemingen per gewest gebeurde aan de hand van de vestigingsplaats van de maatschappelijke zetel. De administratieve lasten worden immers voornamelijk ervaren op de maatschappelijke zetel.

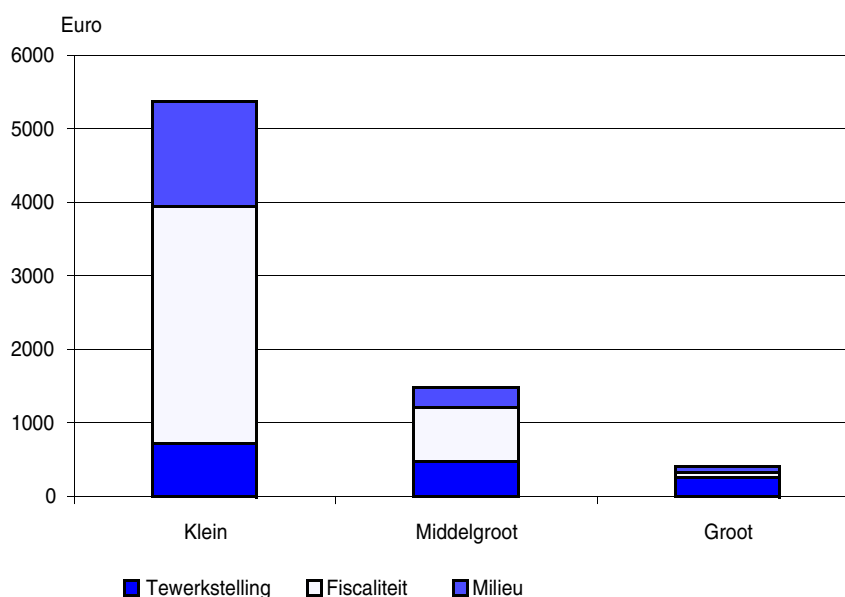
FIGUUR 5 - De gemiddelde totale kost per werknemer (in euro) - per regelgeving en per gewest

De resultaten zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

b. De interne kosten

De interne kosten zijn de loonkosten van het aantal uren dat binnen het bedrijf besteed wordt aan het vervullen van administratieve verplichtingen. Figuur 6 toont de geschatte interne kosten in euro naargelang de verschillende domeinen van regelgeving en de ondernemingsgrootte. De interne kosten per werknemer zijn zeer hoog voor de kleine ondernemingen in België. Veel administratieve lasten zijn immers niet in verhouding tot het aantal werknemers, noch tot de grootte van de activiteit, die gemeten wordt op basis van de omzet.

Voor kleine en middelgrote ondernemingen wordt het grootste deel van de interne kosten per werknemer veroorzaakt door de fiscale regelgeving. Bij grote ondernemingen worden die interne kosten echter voornamelijk bepaald door de regelgeving inzake tewerkstelling. Een verklaring hiervoor zou kunnen liggen in het feit dat er in grote ondernemingen een aparte dienst is voor personeelsbeheer. Die vaststellingen gelden voor alle activiteitensectoren.

FIGUUR 6 - De gemiddelde interne kosten per werknemer (in euro) - per ondernemingsgrootte en domein van regelgeving

De resultaten zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

c. De externe kosten

De externe kosten geven een raming van de jaarlijkse uitgaven van een onderneming aan externe diensten om aan hun administratieve verplichtingen te kunnen voldoen. In tabel 5 worden de jaarlijkse externe kosten voor de verschillende grootteklassen van een onderneming weergegeven in absolute waarde en in percentage van de omzet. In absolute waarde hebben grote ondernemingen de hoogste externe kosten. Maar indien de externe kosten in verband worden gebracht met de omzet, zijn zij merklijk hoger voor een kleine onderneming.

TABEL 5 - Gemiddelde externe jaarlijkse uitgaven per ondernemingsgrootte - in absolute waarde en als percentage van de omzet

	Kleine ondernemingen	Middelgrote ondernemingen	Grote ondernemingen
Externe kosten in euro	7 095	25 100	165 832
Externe kosten als % van de omzet	2,32 %	1,81 %	0,26 %
- Tewerkstelling	0,90 %	1,32 %	0,21 %
- Fiscaliteit	1,05 %	0,37 %	0,03 %
- Milieu	0,37 %	0,12 %	0,02 %

De resultaten uit bovenstaande tabel zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

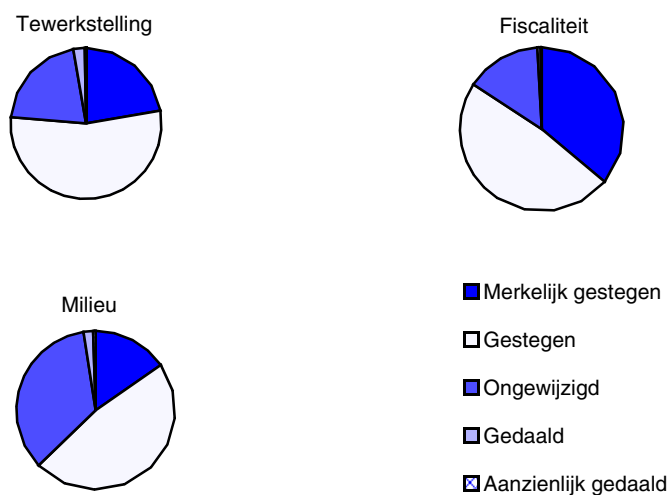
De externe kosten in percentage van de omzet kunnen ook opgesplitst worden naargelang het domein van regelgeving. Uitgedrukt als percentage van de omzet heeft de regelgeving inzake tewerkstelling het grootste aandeel in de externe kosten voor middelgrote en grote ondernemingen. Uitgedrukt als percentage van de omzet heeft de regelgeving inzake fiscaliteit het grootste aandeel in de externe

kosten voor kleine ondernemingen, op de voet gevolgd door de regelgeving inzake tewerkstelling.

d. Evolutie van de totale kosten

De ondernemingen werden in de enquête gevraagd hun mening te geven over de evolutie van de administratieve lasten gedurende de afgelopen twee jaar (2001 en 2002). Heel weinig ondernemingen menen dat de administratieve kosten gedaald zijn tijdens de voorbije twee jaar. Ongeacht de grootte van de ondernemingen, hebben zij het gevoel dat de administratieve kosten de afgelopen twee jaar gestegen of ongewijzigd gebleven zijn voor elk domein van regelgeving.

FIGUUR 7 - Mening van de ondernemingen over het verloop van de administratieve kosten over de afgelopen twee jaar - per domein van regelgeving

Indien we geen rekening houden met de antwoordmogelijkheid "geen antwoord" zien we dat 84 % van de ondernemingen vindt dat de administratieve lasten inzake fiscale regelgeving "gestegen" of "merkelijk gestegen" is, ten opzichte van 0,9 % van de ondernemingen die een daling ervaren heeft. Ongeveer 76 % van de ondernemingen die geantwoord heeft, heeft het gevoel dat de administratieve lasten als gevolg van de regelgeving inzake tewerkstelling toegenomen is, 2,8 % ervaart een daling. Maar liefst 82 % van de grote ondernemingen meent dat de administratieve lasten inzake tewerkstelling zijn gestegen. 63 % van de ondernemingen en een belangrijk aantal middelgrote ondernemingen (75 %) ervaren een stijging van de kosten inzake milieuregelgeving. Een kleiner aantal grote ondernemingen delen die mening, 54 % van hen meent dat die kosten gestegen zijn.

We kunnen de evolutie van de administratieve lasten zoals de ondernemingen ze ervaren, ook uitsplitsen per gewest: Brussel, Vlaanderen en Wallonië.

TABEL 6 - De mening van de ondernemingen over het verloop van de administratieve kosten gedurende de voorbije twee jaar - per regelgeving en gewest

	Milieu			Tewerkstelling			Fiscaliteit		
	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië
Merkelijk gestegen	13 %	12 %	24 %	20 %	19 %	31 %	23 %	39 %	35 %
Gestegen	42 %	52 %	38 %	57 %	57 %	45 %	54 %	47 %	49 %
Ongewijzigd	40 %	35 %	32 %	17 %	22 %	21 %	19 %	14 %	16 %
Gedaald	3 %	1 %	4 %	5 %	2 %	3 %	2 %	1 %	0 %
Aanzienlijk gedaald	2 %	0 %	2 %	2 %	0 %	0 %	2 %	0 %	0 %

Opmerking: er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid "geen antwoord" bij de berekening van deze percentages.

In de drie gewesten heerst het algemeen gevoel dat, ongeacht het domein van regelgeving, de administratieve lasten gestegen zijn in de periode 2001 en 2002. Opvallend is wel dat meer ondernemingen (tussen 30 en 40 % in de drie gewesten) vinden dat de administratieve lasten inzake milieu ongewijzigd zijn gebleven in vergelijking met de andere domeinen van regelgeving.

Wat ook opgemerkt kan worden, is dat in alle domeinen van regelgeving er sommige ondernemingen een (aanzienlijke) daling van de administratieve lasten ervaren. Ondernemingen uit het Brussels Gewest ervaren die dalingen in sterkere mate dan ondernemingen uit de andere gewesten.

Het percentage ondervraagden dat antwoordde dat de kosten i.v.m de regelgeving inzake tewerkstelling "gestegen" of "merkelijk gestegen" zijn, vertoont geen opvallende verschillen tussen de gewesten onderling. Er zijn bij de evolutie van de administratieve lasten inzake fiscaliteit en milieuregelgeving echter wel enkele verschillen vast te stellen tussen de gewesten. Voor die twee domeinen is het percentage ondernemingen die een (merkelijke) stijging ervaarde, groter in Vlaanderen en in iets mindere mate in Wallonië dan in Brussel.

B. De kwaliteit van de regelgeving

1. Omschrijving

De kwantitatieve evaluatie van de administratieve lasten is slechts één van de aspecten in het proces van administratieve vereenvoudiging. In dit onderzoek is het ook belangrijk na te gaan wat de ondernemingen vinden van de kwaliteit van de regelgeving en van de administratie die met de toepassing ervan belast is.

Om dat te onderzoeken, werd in de enquête een aantal uitspraken over de kwaliteit van de regelgeving inzake tewerkstelling, fiscaliteit of milieu voorgelegd aan de ondernemingen. De ondernemingen konden aanduiden of zij het volkomen eens, min of meer eens, eerder niet eens of volkomen oneens waren met de stelling. Zij konden ook de antwoordmogelijkheid "geen mening" aankruisen.

De stellingen met betrekking tot de kwaliteit van de regelgeving zijn de volgende:

- de regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze worden goedgekeurd;
- ze zijn gemakkelijk te begrijpen;

- hun doelstellingen zijn duidelijk;
- ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden;
- ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden;
- ze vertonen een goede onderlinge samenhang;
- ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

2. De resultaten

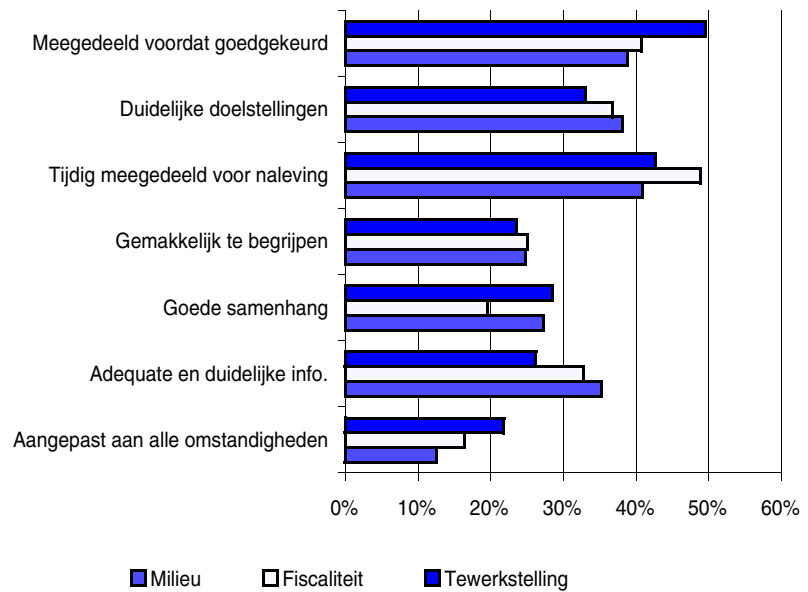
De ondernemingen gaan voornamelijk akkoord met de stellingen die betrekking hebben op de openbaarheid van regelgevingen. Concreet wordt dat uitgedrukt in de volgende stellingen: “de regelgevingen worden aan de ondernemingen meegedeeld voordat ze worden goedgekeurd” en “ze worden tijdig genoeg meegedeeld aan de onderneming opdat ze nageleefd kunnen worden”. In mindere mate gaan de ondernemingen ook akkoord met de uitspraak “de doelstellingen van de regelgevingen zijn duidelijk”.

De grootste kritiek van de ondernemingen, geldig voor alle domeinen van regelgeving, is dat de regelgevingen onvoldoende aangepast zijn aan alle omstandigheden. Verder zijn de ondernemingen voornamelijk kritisch over de verstaanbaarheid van de regelgevingen, hun samenhang en de informatie hier rond. De intensiteit van die kritieken is verschillend naargelang het domein van de regelgeving (zoals weergegeven in figuur 8).

Er is geen enkel domein van regelgeving dat in alle uitspraken goed naar voren komt. Bijvoorbeeld bij de fiscale regelgeving vindt 49 % van de ondernemingen dat de regelgevingen tijdig meegedeeld worden. Dat is een hoger percentage dan bij de milieuregelgeving en de regelgeving inzake tewerkstelling. Aan de andere kant denkt slechts 19 % van de ondernemingen dat er een goede samenhang is tussen de fiscale regelgeving, terwijl dat bij de milieuregelgeving en de regelgeving inzake tewerkstelling respectievelijk 27 en 28 % is.

De kleine ondernemingen hebben het meest kritiek op de regelgevingen inzake fiscaliteit, de middelgrote ondernemingen daarentegen geven het meest kritiek op de milieuregelgevingen. Bij de grote ondernemingen is er geen enkele domein van regelgeving dat zich onderscheidt van de andere domeinen.

FIGUUR 8 - De kwaliteit van de regelgeving volgens domein - als % van de ondernemingen dat (eerder) akkoord gaat met de stelling

Opmerking: De percentages geven de som van de percentages ondernemingen die eerder akkoord gaan en het volkomen eens zijn met de stelling. Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid “geen antwoord” bij de berekening van de percentages.

C. De kwaliteit van de administratie rond de regelgeving

1. Omschrijving

In het kader van het kwalitatieve luik in de enquête, werden de ondernemingen gevraagd wat ze vonden van de kwaliteit van hun contacten met de administratie rond de regelgeving inzake tewerkstelling, fiscaliteit of milieu. Hiervoor werd een aantal stellingen geformuleerd. De ondernemingen konden het volgende aankruisen: volkomen eens, min of meer eens, eerder niet eens of volkomen on-eens. Ze konden ook de mogelijkheid “geen mening” aankruisen.

Zoals reeds gezegd zijn de stellingen rond het contact met de administratie de volgende:

- het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden;
- het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde diensten;
- de administratie geeft nauwkeurige antwoorden;
- de administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd;
- de administratie antwoordt binnen een redelijke termijn;
- de antwoorden zijn steeds dezelfde, wie er ook gecontacteerd wordt;
- de verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

2. De resultaten

In het algemeen en ongeacht het domein van regelgeving, zijn de ondernemingen meer tevreden over de administratie dan over de regelgevingen op zich.

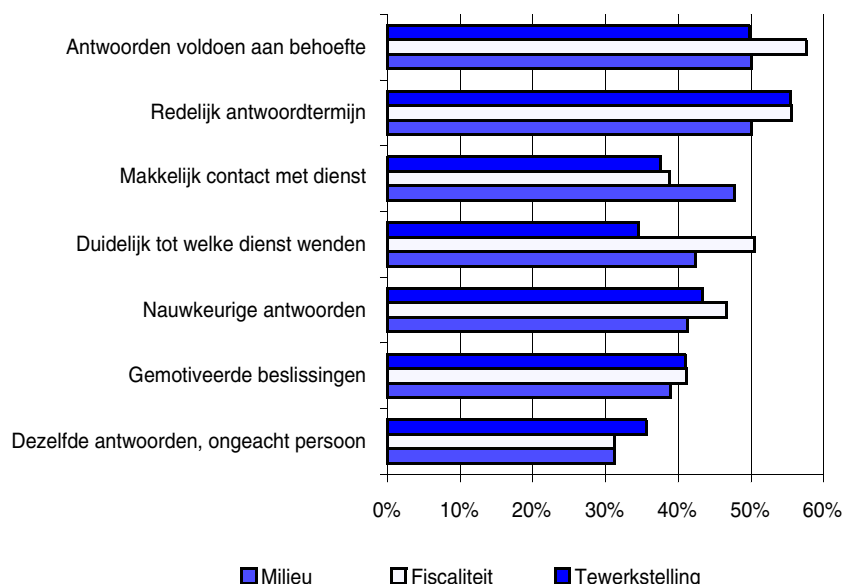
De meerderheid van de ondernemingen vindt dat de informatie die zij krijgt van de administratie aan hun behoeften voldoet en dat de informatie binnen een redelijke termijn wordt gegeven. De meerderheid van de ondernemingen is echter kritisch over de eenvormigheid van de antwoorden naargelang de gecontacteerde persoon en over de motivatie van de beslissingen.

Het meest positief zijn de ondernemingen over de contacten met de fiscale administratie.

Het contact met de milieu administratie ondervindt meer kritiek, zoals aangegevoerd wordt in figuur 9 met het laagste percentage voor vijf van de zeven stellingen. De milieu administratie geeft volgens de ondernemingen inconsistente antwoorden, de antwoorden zijn niet nauwkeurig genoeg en de beslissingen zijn niet duidelijk genoeg gemotiveerd. Ook dient er opgemerkt te worden dat het contact met de administratie die verantwoordelijk is voor de regelgeving inzake tewerkstelling moeilijk verloopt. Dat blijkt uit het lage percentage ondernemingen dat weinig problemen heeft om te achterhalen tot welke dienst ze zich moet wenden en om met de bevoegde dienst in contact te treden.

In het algemeen zijn de grote ondernemingen meer tevreden over hun contacten met de administratie dan de kleine en middelgrote ondernemingen.

FIGUUR 9 - De kwaliteit van de administratie rond de regelgeving per domein - als % van de ondernemingen dat (eerder) akkoord gaat met de stelling

Opmerking: Deze percentages geven de som van de percentages ondernemingen die eerder akkoord gaan en het volkomen eens zijn met de stelling. Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid "geen antwoord" bij de berekening van deze percentages.

D. Percepties van het proces van administratieve vereenvoudiging

1. Omschrijving

De Belgische overheid neemt maatregelen om de administratieve lasten voor de ondernemingen te beperken. We kunnen enerzijds maatregelen onderscheiden die de algemene lijnen bepalen van het proces van administratieve vereenvoudiging en anderzijds worden er ook concrete maatregelen getroffen om de administratieve lasten te verminderen. Net zoals in de enquête van 2000 werd er aan de ondernemingen gevraagd om een vijftal acties rond het proces van administratieve vereenvoudiging te rangschikken volgens hun prioriteit. Verder werden er ook twee nieuwe vragen gesteld over administratieve vereenvoudiging, die in de enquête over het jaar 2000 niet aan bod kwamen. Een eerste vraag onderzoekt de kennis, het gebruik en de tevredenheid van ondernemingen over de elektronische toepassingen die bijdragen tot administratieve vereenvoudiging. In de tweede nieuwe vraag werd aan de ondernemingen gevraagd of ze een aantal projecten kenden rond structurele hervormingen in het kader van administratieve vereenvoudiging en de populariteit van deze projecten werd nagegaan.

Zoals reeds eerder aangehaald, hebben de acties rond het proces van administratieve vereenvoudiging betrekking op:

- verbeteren van de wetgeving;
- verbeteren van de informatieverstrekking vanuit de administratie;
- verruimen van de mogelijkheid tot rechtstreeks contact met ambtenaren;
- verkorten van de doorloop- en antwoordtermijnen;
- duidelijk gemotiveerde beslissingen nemen.

De elektronische toepassingen om de administratieve vereenvoudiging te ondersteunen, worden hieronder opgesomd.

Elektronische toepassingen om ondernemingen te informeren:

- Federale portaalsite;
- FISCONET;
- Informatie aan de werkgevers;

Elektronische toepassingen om transacties uit te voeren:

- FINFORM;
- BTW-aangifte;
- Aangifte bedrijfsvoorheffing;
- Dimona;
- Aangifte van werven;
- Multifunctionele aangifte sociale zekerheid.

De projecten met betrekking tot de structurele hervormingen rond administratieve vereenvoudiging worden omschreven als:

- het invoeren van een uniek identificatienummer van ondernemingen;
- het creëren van fysieke loketten ter ondersteuning van de ondernemingen bij het vervullen van de administratieve verplichtingen;
- het invoeren van een elektronische identiteitskaart met digitale handtekening;
- het invoeren van elektronisch betalen.

2. De resultaten¹

a. Prioriteiten in het proces van administratieve vereenvoudiging

In overeenstemming met de resultaten uit het kwalitatieve luik en ongeacht de ondernemingsgrootte of het gewest waar de onderneming is gevestigd, wordt het verbeteren van de wetgeving als prioritair gezien in het proces van administratieve vereenvoudiging. Toch hechten de Waalse ondernemingen (meer dan 60 %) er meer belang aan dan de Brusselse (52 %) en de Vlaamse (41 %) ondernemingen.

Een beter informatiebeleid door administratieve diensten (zoals een volledige, gerichte, gestructureerde, leesbare en tijdige informatieverstrekking) is voor alle ondernemingscategorieën de tweede prioriteit in het vereenvoudigingsproces. Die eensgezindheid is op gewestelijk vlak echter niet van toepassing. Hoewel het voor Vlaanderen (29 %) en voor Brussel (17 %) de tweede prioriteit is, is een beter informatiebeleid minder belangrijk voor Waalse ondernemingen (7 %), bij wie het de laatste prioriteit vormt.

De derde prioriteit bij kleine ondernemingen is de mogelijkheid om rechtstreeks contact op te nemen met de bevoegde ambtenaren uit te breiden. In het proces van administratieve vereenvoudiging is dat slechts de laatste prioriteit voor de grote ondernemingen. Grote ondernemingen hechten meer belang aan duidelijk gemotiveerde beslissingen. De mening van de middelgrote ondernemingen zit tussen die twee groepen. Zij vinden de motivatie van de beslissingen en de verbetering van de contacten ongeveer even belangrijk.

TABEL 7 - % ondernemingen dat de stelling prioritair vindt in het proces van administratieve vereenvoudiging - per ondernemingsgrootte

	Kleine ondernemingen	Middelgrote ondernemingen	Grote ondernemingen
Verbetering van de wetgeving	47 %	47 %	47 %
Verbetering informatieverstrekking door administratieve diensten	17 %	25 %	23 %
Mogelijkheid tot rechtstreeks contact met ambtenaren verruimen	14 %	10 %	5 %
Verkorten van doorloop- en antwoordtermijnen	10 %	8 %	9 %
Duidelijk gemotiveerde beslissingen	12 %	10 %	16 %

b. Perceptie van de concrete maatregelen rond administratieve vereenvoudiging

In het algemeen zijn de elektronische toepassingen die de administratieve vereenvoudiging ondersteunen, beter gekend naarmate de onderneming groter is. Op gewestelijk niveau zijn Brusselse ondernemingen vertrouwd met die elektronische toepassingen dan ondernemingen uit het Waals en Vlaams Gewest. Hierop zijn er twee uitzonderingen, Dimona en de aangifte van werven. Beide zijn beter gekend in Wallonië.

1. De percentages in de verschillende tabellen en figuren houden geen rekening met de ontbrekende antwoorden of de antwoordmogelijkheid "geen mening".

De federale portaalsite is bij de ondernemingen, ongeacht hun grootte, de meest gekende elektronische toepassing om informatie te verkrijgen.

TABEL 8 - % ondernemingen dat verklaart de elektronische toepassing te kennen - per ondernemingsgrootte

Elektronische Toepassing	Kleine ondernemingen	Middelgrote ondernemingen	Grote ondernemingen
INFORMATIE			
Federale portaalsite	36 %	67 %	88 %
Fisconet	29 %	39 %	63 %
Informatie aan de werkgevers	26 %	35 %	48 %
TRANSACTIES			
Finform	18 %	22 %	38 %
BTW-aangifte	64 %	85 %	74 %
Aangifte bedrijfsvoorheffing	44 %	57 %	63 %
Dimona	64 %	87 %	85 %
Aangifte van werven	16 %	23 %	25 %
Multifunctionele aangifte sociale zekerheid	28 %	45 %	69 %

Een aantal elektronische toepassingen om transacties uit te voeren, zijn goed gekend bij ondernemingen. De BTW-aangifte en Dimona zijn bij de meerderheid van de ondernemingen gekend. Ook de aangifte bedrijfsvoorheffing is redelijk goed gekend. De aangifte van werven en Finform zijn echter veel minder gekend door de ondernemingen. De multifunctionele aangifte sociale zekerheid uiteindelijk, is niet goed gekend bij kleine ondernemingen, maar de vertrouwdheid hiermee stijgt sterk naarmate de onderneming groter wordt.

TABEL 9 - % ondernemingen dat de elektronische toepassing kent en dat verklaart ze te gebruiken - per ondernemingsgrootte

Elektronische toepassing	Kleine ondernemingen	Middelgrote ondernemingen	Grote ondernemingen
INFORMATIE			
Federale portaalsite	47 %	70 %	83 %
Fisconet	44 %	51 %	62 %
Informatie aan de werkgevers	63 %	65 %	79 %
TRANSACTIES			
Finform	36 %	42 %	59 %
BTW-aangifte	43 %	34 %	41 %
Aangifte bedrijfsvoorheffing	41 %	37 %	45 %
Dimona	65 %	79 %	88 %
Aangifte van werven	48 %	45 %	37 %
Multifunctionele aangifte sociale zekerheid	50 %	52 %	74 %

Zoals in tabel 9 wordt aangetoond, stijgt het gebruik van de elektronische toepassingen voor informatieverbetering naarmate de onderneming groter is. Die vaststelling kan echter niet bevestigd worden voor het gebruik van toepassingen om transacties uit te voeren.

Ongeacht de ondernemingsgrootte is Dimona de meest gebruikte elektronische toepassing. Ook zijn de ondernemingen uit de drie gewesten belangrijke gebruikers van Dimona: 84 % van de ondernemingen uit het Waals Gewest, 72 % van deze uit het Brussels Gewest en 76 % van deze uit het Vlaams Gewest die Dimona kennen, gebruiken het.

TABEL 10 - % ondernemingen dat de actie kent en dat verklaart tevreden te zijn - per ondernemingsgrootte

Elektronische toepassing	Kleine ondernemingen	Middelgrote ondernemingen	Grote ondernemingen
INFORMATIE			
Federale portaalsite	69 %	80 %	82 %
Fisconet	77 %	81 %	80 %
Informatie aan de werkgevers	75 %	75 %	75 %
TRANSACTIES			
Finform	82 %	56 %	68 %
BTW-aangifte	72 %	73 %	74 %
Aangifte bedrijfsvoorheffing	58 %	77 %	80 %
Dimona	70 %	85 %	66 %
Aangifte van werven	77 %	61 %	64 %
Multifunctionele aangifte sociale zekerheid	50 %	54 %	46 %

De ondernemingen die de elektronische toepassingen kennen, zijn er in het algemeen tevreden over, alhoewel de tevredenheid varieert naargelang de ondernemingsgrootte en naargelang de verschillende toepassingen.¹ Er is algemene tevredenheid over de toepassingen die ondernemingen informatie geven, namelijk telkens meer dan 75 %. Een uitzondering is de tevredenheid van kleine ondernemingen over de federale portaalsite, die ‘slechts’ 69 % bedraagt.

Opvallend is de lage tevredenheid van ondernemingen over de multifunctionele aangifte sociale zekerheid. De grote ondernemingen zijn er het minst tevreden over (slechts 46 % is tevreden), maar ook bij de kleine en middelgrote ondernemingen is ongeveer de helft ontevreden. Verder is slechts 58 % van de kleine ondernemingen tevreden over de aangifte bedrijfsvoorheffing en is slechts 56 % van de middelgrote ondernemingen tevreden over Finform. De tevredenheid over die toepassingen ligt hoger in de overige ondernemingscategorieën.

Op gewestelijk niveau is er niet echt een trend vast te stellen. In het algemeen zijn de ondernemingen uit de drie gewesten redelijk tevreden over de toepassingen. Een uitzondering is de multifunctionele aangifte sociale zekerheid. Ze krijgt opnieuw een slechtere beoordeling en dat geldt voor de drie gewesten.

Uiteindelijk is er geen enkele elektronische toepassing waarover alle ondernemingsklassen unaniem tevreden zijn.

1. Er dient opgemerkt te worden dat het aantal antwoorden soms beperkt is.

c. Evaluatie van de projecten van structurele hervorming

De gegevens uit tabel 11 tonen aan dat de creatie van fysieke loketten het minst gekende project is bij de ondernemingen, ongeacht hun grootte. Hiertegenover staat dat het elektronisch betalen door meer dan 75 % van de ondernemingen gekend is. Vervolgens kent ook meer dan de helft van de ondernemingen de elektronische identiteitskaart met digitale handtekening.

Zoals bij de elektronische toepassingen, stijgt het aandeel van ondernemingen dat het hervormingsproject kent, naarmate de onderneming groter is. Het grootste verschil naargelang de ondernemingsgrootte wordt opgetekend bij de invoering van een uniek identificatienummer van ondernemingen: slechts 37 % van de kleine ondernemingen kent het project, tegenover 85 % van de grote ondernemingen.

Op gewestelijk niveau valt op dat ondernemingen uit het Brussels Gewest meer op de hoogte zijn van de verschillende projecten. Een uitzondering hierop is het elektronisch betalen dat dan weer beter gekendis door de Vlaamse ondernemingen. De ondernemingen uit het Waals Gewest daarentegen kennen het minst de verschillende projecten. Een uitzondering hierop is de creatie van fysieke loketten. Slechts 44 % van de ondernemingen uit het Vlaams Gewest kent dit project.

TABEL 11 - % van ondernemingen dat verklaart het project te kennen - per ondernemingsgrootte

Projecten	Kleine ondernemingen	Middelgrote ondernemingen	Grote ondernemingen
Het invoeren van een uniek identificatienummer van ondernemingen	37 %	59 %	85 %
Creatie van fysieke loketten voor de administratieve formaliteiten	35 %	46 %	66 %
Elektronische identiteitskaart met digitale handtekening	54 %	75 %	87 %
Het invoeren van het elektronisch betalen	77 %	77 %	89 %

Uiteindelijk werden de ondernemingen gevraagd of ze voorstander waren van de voorgestelde hervorming, onafhankelijk of ze het project kennen. De meerderheid van de ondernemingen is voorstander van de verschillende projecten. Het invoeren van een uniek identificatienummer geniet de meeste bijval bij kleine en middelgrote ondernemingen. Bij de grote ondernemingen is de elektronische betaling echter het meest populair.

Op het niveau van de gewesten scoort het invoeren van een uniek identificatienummer het hoogst in elk gewest. Op de tweede plaats staat het invoeren van het elektronisch betalen. Er kan worden opgemerkt dat er op gewestelijk niveau geen belangrijke verschillen zijn qua percentages.

TABEL 12 - % van ondernemingen dat voorstander is van het project- volgens ondernemingsgrootte

Projecten	Kleine	Middelgrote	Grote
	ondernemingen	ondernemingen	ondernemingen
Het invoeren van een uniek identificatienummer van ondernemingen	90 %	96 %	88 %
Creatie van fysieke loketten voor de administratieve formaliteiten	80 %	85 %	80 %
Elektronische identiteitskaart met digitale handtekening	73 %	82 %	88 %
Het invoeren van het elektronisch betalen	81 %	81 %	95 %

E. Besluit

Op basis van de enquête, en dus de verklaringen van de ondernemingen zelf, worden de administratieve lasten voor de Belgische ondernemingen gedurende 2002 geraamd op 2,4 % van het bbp. Het grootste deel hiervan is voor rekening van de kleine ondernemingen. Als de drie bestudeerde domeinen van regelgeving vergeleken worden, dan lijkt de regelgeving inzake tewerkstelling het grootste deel in de totale administratieve lasten te veroorzaken. De milieuregelgeving zorgt voor het kleinste aandeel in de totale kost. Op gewestelijk niveau lijken de ondernemingen uit het Waals Gewest de hoogste gemiddelde totale kost te ervaren. In de drie gewesten zijn de administratieve kosten inzake de fiscale wetgeving het hoogst.

Wat ook de activiteitensector en de ondernemingsgrootte is, de overgrote meerderheid van de ondernemingen vindt dat de administratieve lasten gestegen zijn gedurende de laatste twee jaar. Dat geldt voor alle bestudeerde domeinen van regelgeving. Het percentage ondernemingen dat verklaart constante administratieve lasten te ervaren over de laatste twee jaar is het hoogst bij de milieuregelgeving en dat geldt voor de drie gewesten.

Op kwalitatief vlak lijken de ondernemingen meer tevreden te zijn over de administratie dan over de regelgeving, ongeacht het bestudeerde domein van regelgeving. In verband met de regelgeving zijn de ondernemingen vrij tevreden over de openbaarheid. Hun grootste kritiek is echter dat de regelgeving niet voldoende aangepast is aan alle omstandigheden. Wat de contacten met de administratie betreft, vindt de meerderheid van de ondernemingen dat de informatie die de administratie geeft aan hun behoeften voldoet en dat ze binnen een redelijke termijn wordt geleverd. De meerderheid van de ondernemingen heeft echter kritiek op de antwoorden die verschillen naargelang de gecontacteerde persoon. Over de contacten met de fiscale administratie is men het meest positief.

Volgens de ondernemingen dient de verbetering van de regelgeving prioritair te zijn in het proces van de administratieve vereenvoudiging. De elektronische toepassingen om het proces van administratieve vereenvoudiging te ondersteunen, zijn beter gekend naarmate de onderneming groter is. De federale portaalsite is de best gekende elektronische toepassing om ondernemingen te informeren. De BTW-aangifte en Dimona daarentegen, zijn de best gekende elektronische toepassingen om de transacties met de administratie te ondersteunen; de meerderheid van de ondernemingen kent ze. Dimona is ook de meest gebruikte elektronische toepassing ongeacht de ondernemingsgrootte.

De ondernemingen die de elektronische toepassingen kennen, zijn er in het algemeen ook tevreden over. Die tevredenheid verschilt naargelang de ondernemingsgrootte en naargelang de verschillende toepassingen.

Van de structurele hervormingsprojecten die aan de ondernemingen werden voorgesteld, was het elektronisch betalen het best gekende project. Het meest populaire project voor de kleine en middelgrote ondernemingen is het uniek identificatienummer voor ondernemingen. Voor de grote ondernemingen daarentegen, was het elektronisch betalen het meest populair.

Resultaten van het onderzoek bij de zelfstandigen

Op basis van de enquête bij een representatieve steekproef van zelfstandigen, werd een onderzoek gedaan naar de administratieve lasten voor zelfstandigen in België in 2002. Ook hier werd er een kwantitatief luik voorzien waarin de kost van de administratieve lasten aan bod komt en een kwalitatief luik waarin de ervaringen van de zelfstandigen over de kwaliteit van de regelgeving en haar administratie besproken worden. In het laatste deel wordt de opvatting van de zelfstandigen weergegeven over recente of toekomstige initiatieven rond administratieve vereenvoudiging en e-government.

A. De kost van de administratieve formaliteiten

1. Omschrijving

De kost van de administratieve formaliteiten bij zelfstandigen is omschreven als de tijd en de middelen die de zelfstandige zelf of een externe dienst nodig heeft om te voldoen aan alle administratieve verplichtingen rond de regelgeving inzake fiscaliteit en milieu. De berekening en de definitie van de administratieve lasten bij de zelfstandigen zijn dezelfde als die van de ondernemingen. Alleen gaat het bij de ondernemingen om drie domeinen van regelgeving (tewerkstelling, fiscaliteit en milieu) en bij de zelfstandigen om slechts twee domeinen (fiscaliteit en milieu). Dat verschil is logisch aangezien een zelfstandige in dit onderzoek per definitie geen werknemers heeft en dus in principe ook geen administratieve verplichtingen inzake tewerkstelling moet vervullen.

2. De resultaten

a. De totale kost

Tabel 13 geeft de resultaten weer van de schatting van de totale kost van de administratieve formaliteiten voor fiscale en de milieuaangelegenheden voor de zelfstandigen in België. Op basis van de resultaten van de enquête worden de administratieve lasten voor de zelfstandigen in het jaar 2002 geraamd op 2,66 miljard euro, of 1,02 % van het bbp. Die totale kost bestaat voor bijna 69 % uit interne kosten en in mindere mate (31 %) uit externe kosten.

TABEL 13 - Totale kost van de administratieve formaliteiten voor de zelfstandigen in 2002

Aantal zelfstandigen	Soort kost	In miljard euro	In % van het bbp
403 578	Totale kost (betrouwbaarheidsinterval) ^a	2,66 (1,9 - 3,4)	1,02 % (0,7 % - 1,3 %)
	Interne kost	1,82	0,70 %
	Externe kost	0,84	0,32 %

a. De cijfers tussen haakjes geven het 90 % betrouwbaarheidsinterval weer van de totale kost voor de administratieve formaliteiten. Dit betekent dat de werkelijke waarde van de kost zich 9 kansen op 10 binnen het gegeven interval bevindt.

Gelet op het groot aantal zelfstandigen in België dat tot de dienstensector behoort¹, draagt deze sector het grootste deel (meer dan 70 %) van de totale administratieve lasten. De zelfstandigen uit de landbouwsector nemen 12,8 % van de administratieve lasten voor hun rekening en ongeveer 12 % is voor rekening van de zelfstandigen uit de bouwsector. De zelfstandigen in de industrie ten slotte, hebben slechts een aandeel van 5 % in de totale administratieve lasten.

TABEL 14 - Verdeling van de totale kost per sector en kostensoort

Sector	Totale kost (in miljard euro)	In % van de totale lasten	Soort kost	In miljard euro
Landbouw, visserij	0,34	12,82 %	Interne kost	0,23
			Externe kost	0,11
Industrie	0,13	5,00 %	Interne kost	0,09
			Externe kost	0,04
Bouwsector	0,31	11,57 %	Interne kost	0,24
			Externe kost	0,07
Diensten	1,88	70,60 %	Interne kost	1,27
			Externe kost	0,61

Uit de verdeling van de totale kost naargelang het domein van regelgeving (zie tabel 15) blijkt dat de administratieve lasten die voortvloeien uit de regelgeving inzake fiscaliteit, zwaarder doorwegen in de totale kost. Het aandeel van de milieuregelgeving in de totale kost daarentegen bedraagt slechts 23 % van de totale kost van de administratieve formaliteiten.

TABEL 15 - Verdeling van de totale kost per type van regelgeving

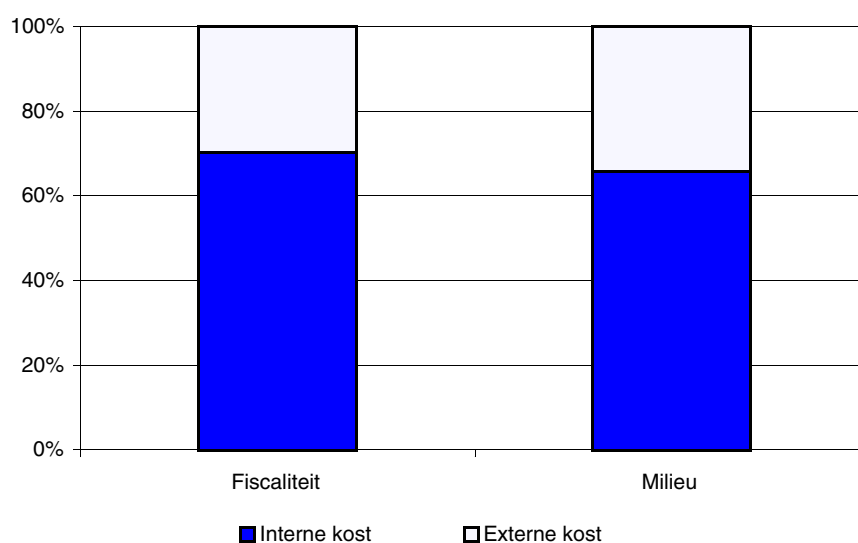
Regelgeving	In % van de totale kost
Fiscaliteit	77 %
Milieu	23 %

De resultaten uit bovenstaande tabel zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

Wanneer we een opsplitsing maken van de interne en de externe kosten naargelang het domein van regelgeving, zoals in figuur 10, dan zien we dat het aandeel van de interne kosten in de totale kost merkkelijk groter is dan het aandeel van de externe kosten. Die vaststelling geldt zowel voor de fiscale als de milieuregelgeving.

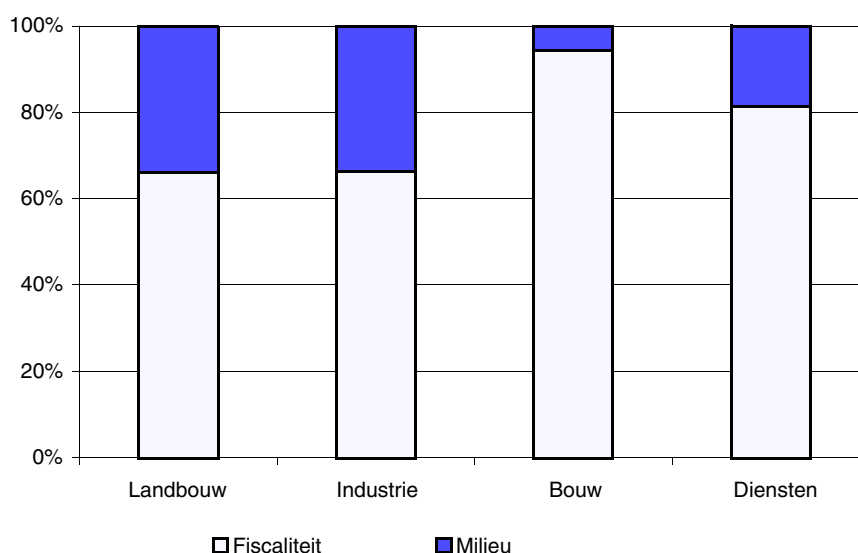
1. 71 % van de totale populatie van zelfstandigen bevindt zich in de dienstensector, 14 % in de landbouwsector, 5 % in de industriële sector en 11 % in de bouwsector.

FIGUUR 10 - Verdeling van de interne en de externe kosten volgens regelgeving

Figuur 11 toont het relatief belang van de twee soorten regelgeving voor elke categorie zelfstandigen uit de steekproef. Hieruit blijkt duidelijk dat de administratieve lasten die voortvloeien uit de fiscale regelgeving voor alle sectoren groter zijn dan de administratieve kosten om de milieuwetgeving te kunnen naleven. In de landbouw- en de industriële sector is het aandeel van de kosten inzake milieuwetgeving echter veel groter dan in de andere sectoren, namelijk bijna 35 % van de totale kost tegenover 6 % voor de bouw en 19 % voor de diensten.

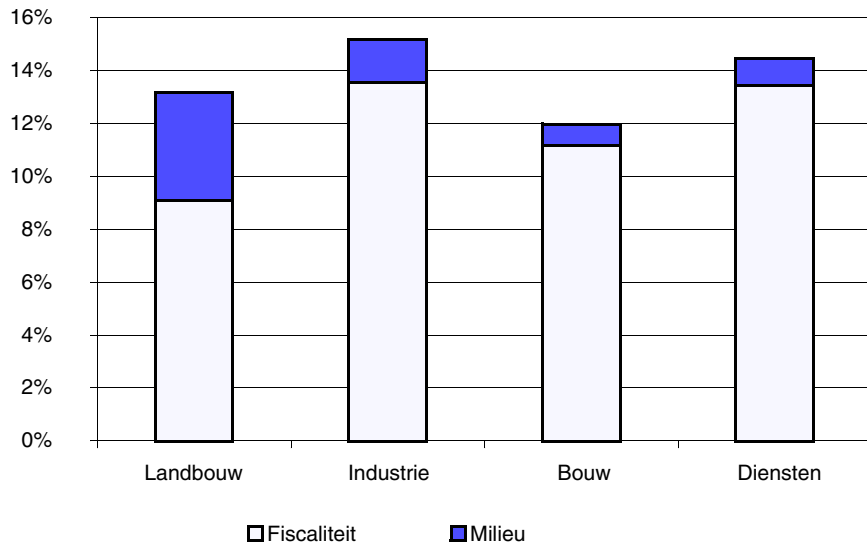
FIGUUR 11 - Verdeling van de totale administratieve lasten per regelgeving en activiteitssector

Gemeten in procent van de omzet, hebben de zelfstandigen uit de industriële sector hebben de hoogste gemiddelde administratieve kosten (zie figuur 12). Die kost is bijna volledig toe te schrijven aan de fiscale regelgeving. Dezelfde vaststelling geldt voor de andere activiteitssectoren, behalve voor de landbouwsector

waar de milieuregelgeving een groter aandeel heeft in de gemiddelde totale kost, uitgedrukt in percentage van de omzet.

FIGUUR 12 - Gemiddelde totale kost als % van de omzet - per regelgeving en per activiteitensector

De resultaten zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

Voor de ondernemingen hebben we een gemiddelde kost per werknemer berekend en voorgesteld in figuur 3. Die berekening toonde aan dat een kleine onderneming een gemiddelde kost van ongeveer 8 060 euro per werknemer heeft. De gemiddelde kost per werknemer bij een onderneming stemt overeen met de gemiddelde totale kost bij de zelfstandigen aangezien zelfstandigen geen werknemers hebben. Wat de activiteitensector van de zelfstandige ook is, zijn gemiddelde kost is lager dan die van de kleine ondernemingen. De gemiddelde kost voor een zelfstandige varieert immers van 5 995 euro voor zelfstandigen uit de landbouwsector tot 7 385 euro voor zelfstandigen uit de industriële sector. De gemiddelde kost voor een zelfstandige uit de dienstensector of de bouwsector situeert zich hiertussen met respectievelijk 6 565 euro en 7 190 euro.

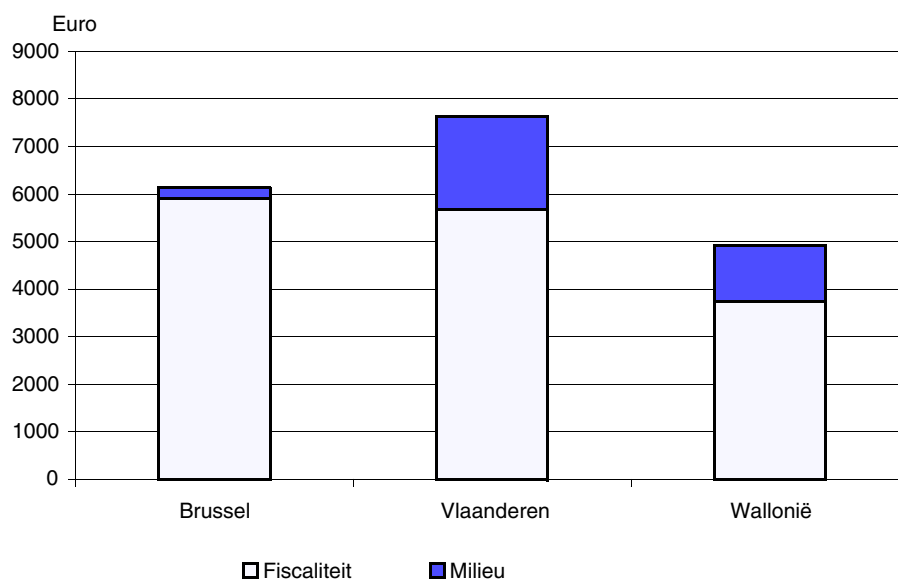
De antwoorden van de zelfstandigen kunnen ook onderverdeeld worden per gewest. Net zoals bij de ondernemingen dient de interpretatie van die resultaten met enige voorzichtigheid te gebeuren. Het is namelijk zo dat de verdeling per gewest en per domein van regelgeving soms tot een vrij klein aantal respondenten kan leiden.

Figuur 13 geeft de verdeling van de gemiddelde totale kosten van de administratieve lasten per gewest en per domein van regelgeving. Hieruit blijkt dat zelfstandigen uit het Vlaams Gewest de hoogste gemiddelde totale kosten dragen. Op de tweede plaats volgen de Brusselse zelfstandigen en uiteindelijk hebben de Waalse zelfstandigen de laagste gemiddelde totale kost.

Voor de drie gewesten geldt dat de gemiddelde totale kosten voornamelijk toe te schrijven zijn aan de fiscale regelgeving. De kosten die voortvloeien uit de milieuregelgeving zijn in het Brussels gewest zeer laag. Dat kan gedeeltelijk verklaard

worden door het zeer gering aantal zelfstandigen in de landbouwsector in dit gewest.

FIGUUR 13 - Gemiddelde totale kost (in euro) - per regelgeving en per gewest

De resultaten zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

b. De interne kosten

Zoals bij de ondernemingen komen de interne kosten voor zelfstandigen overeen met de arbeidskost voor het aantal uren dat de zelfstandige zelf nodig heeft om zijn administratieve verplichtingen na te komen.

Tabel 16 geeft de geschatte gemiddelde interne uitgaven gedurende één jaar. In absolute waarde zijn de gemiddelde interne kosten het hoogst voor de zelfstandigen uit de bouwsector. Uitgedrukt in percentage van de omzet, is die echter het hoogst in de industriële sector.

Uit de verdeling van de interne kosten per domein van regelgeving blijkt dat de regelgeving inzake fiscaliteit voor alle activiteitensectoren de meeste gemiddelde interne uitgaven genereert uitgedrukt in percentage van de omzet. Er dient wel te worden benadrukt dat, in vergelijking met de andere sectoren, de milieuregeling een veel groter deel van de interne kosten uitmaakt voor de zelfstandigen uit de landbouwsector.

TABEL 16 - Gemiddelde interne jaarlijkse uitgaven per activiteitensector en regelgeving - in absolute waarde en als % van de omzet

	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Gemiddelde interne kosten - in euro	3 976	4 842	5 562	4 438
Gemiddelde interne kosten - als % van de omzet	9,28 %	10,89 %	8,35 %	9,17 %
- fiscaliteit	6,69 %	9,65 %	7,75 %	8,42 %
- milieu	2,59 %	1,24 %	0,59 %	0,75 %

De resultaten zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

c. De externe kosten

Zoals reeds vermeld geven de externe kosten een raming van de jaarlijkse uitgaven van de zelfstandige aan externe diensten om aan zijn administratieve verplichtingen te kunnen voldoen. In tabel 17 worden die gemiddelde externe kosten per activiteitensector weergegeven, zowel in absolute waarde als in percentage van de omzet. In absolute waarde dragen de zelfstandigen uit de industriële sector de hoogste externe kosten. In percentage van de omzet zijn dat de zelfstandigen uit de dienstensector. Wanneer de verdeling van de externe kosten per domein van regelgeving nader bekeken wordt dan blijkt dat de fiscale regelgeving de meeste externe kosten te veroorzaken voor alle activiteitensectoren, uitgedrukt in percentage van de omzet.

TABEL 17 - Gemiddelde externe jaarlijkse uitgaven per activiteitensector en regelgeving - in absolute waarde en als % van de omzet

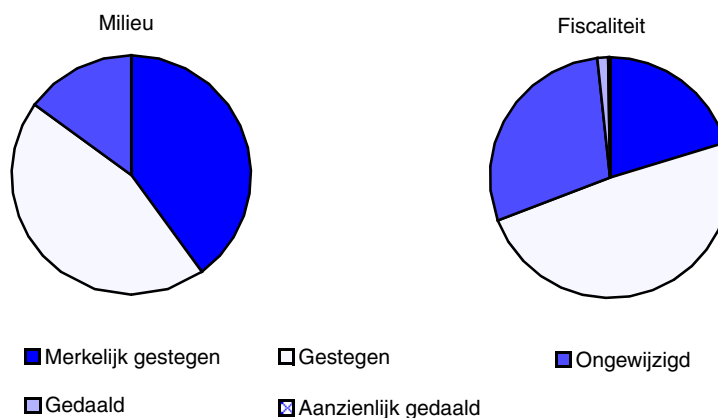
	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Gemiddelde externe kosten - in euro	2 019	2 542	1 628	2 127
Gemiddelde externe kosten - als % van de omzet	3,90 %	4,29 %	3,64 %	5,27 %
- fiscaliteit	2,38 %	3,91 %	3,41 %	5,01 %
- milieu	1,51 %	0,38 %	0,23 %	0,26 %

De resultaten zijn gebaseerd op gemiddelden van de antwoorden uit de steekproef.

d. Evolutie van de totale kosten

Ook de zelfstandigen werden in de enquête gevraagd naar hun mening over de evolutie van de administratieve lasten de afgelopen twee jaar (2001 en 2002). Nagenoeg geen enkele zelfstandige uit de steekproef is van mening dat de administratieve lasten gedaald zijn de voorbije twee jaar, ongeacht de activiteitensector en het domein van regelgeving. Een uitzondering hierop is de fiscaliteit. Een heel laag percentage van zelfstandigen (1,6 %) ervaart hier een daling van de administratieve lasten.

FIGUUR 14 - Mening van de zelfstandigen over de evolutie van de administratieve kosten over de afgelopen twee jaar - per domein van regelgeving

Indien we geen rekening houden met de antwoordmogelijkheid “geen antwoord”, dan stellen we vast dat de zelfstandigen voornamelijk een stijging in de kosten voor milieuregelgeving ervaren. Dat gevoel wordt gedeeld door alle zelfstandigen, ongeacht hun activiteitensector. Het valt op dat voornamelijk in de landbouwsector een (merkelijke) stijging van de administratieve lasten door de milieuregelgeving wordt ervaren (91 %). Indien we een verdere vergelijking maken tussen de activiteitensectoren, dan stellen we vast dat ten opzichte van de overige sectoren er minder zelfstandigen uit de industriële sector vinden dat de administratieve kosten (merkelijk) gestegen zijn.

De evolutie van de administratieve lasten, zoals de zelfstandigen ze ervaren, kan ook per gewest worden uitgesplitst (tabel 18).

TABEL 18 - De mening van de zelfstandigen over de evolutie van de administratieve kosten gedurende de voorbije twee jaar - per regelgeving en gewest

	Fiscaliteit			Milieu		
	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië
Merkelijk gestegen	17 %	19 %	23 %	21 %	46 %	31 %
Gestegen	59 %	47 %	50 %	63 %	39 %	53 %
Ongewijzigd	24 %	32 %	25 %	17 %	14 %	16 %
Gedaald	0 %	2 %	1 %	0 %	0 %	0 %
Aanzienlijk gedaald	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

Opmerking: er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid “geen antwoord” bij de berekening van deze percentages.

In elk gewest en voor alle domeinen van regelgeving ervaart de meerderheid van de zelfstandigen een stijging van de administratieve lasten. Toch zijn er enkele belangrijke verschillen vast te stellen wat betreft het percentage zelfstandigen dat een (merkelijke) stijging ondervindt per domein van regelgeving en per gewest. Met betrekking tot de administratieve lasten inzake milieu, is het percentage zelfstandigen dat een (merkelijke) stijging ervaart ongeveer hetzelfde in elk gewest (84 % in Wallonië en in Brussel en 85 % in Vlaanderen). Het percentage zelfstandigen dat een merkelijk stijging aanvoelt, is echter vooral hoog in Vlaanderen. Er zijn daarentegen meer verschillen waar te nemen met betrekking tot het percentage zelfstandigen dat een (merkelijke) stijging ervaart van de administratieve lasten inzake fiscaliteit gedurende de laatste twee jaar: 66 % van de Vlaamse zelfstandigen tegenover 73 % van de Waalse zelfstandigen en 76 % van de Brusselse zelfstandigen.

Fiscaliteit is het enige domein van regelgeving waarbij Vlaamse en Waalse zelfstandigen een daling in de administratieve lasten hebben ervaren.

B. De kwaliteit van de regelgeving

1. Omschrijving

De kwaliteit van de regelgeving wordt op dezelfde manier geëvalueerd voor de zelfstandigen als voor de ondernemingen. De zelfstandigen moeten dus een keuze maken gaande van “volkomen eens” tot “volkomen oneens” voor de volgende stellingen:

- de regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze worden goedgekeurd;
- ze zijn gemakkelijk te begrijpen;
- hun doelstellingen zijn duidelijk;
- ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden;
- ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden;
- ze vertonen een goede onderlinge samenhang;
- ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

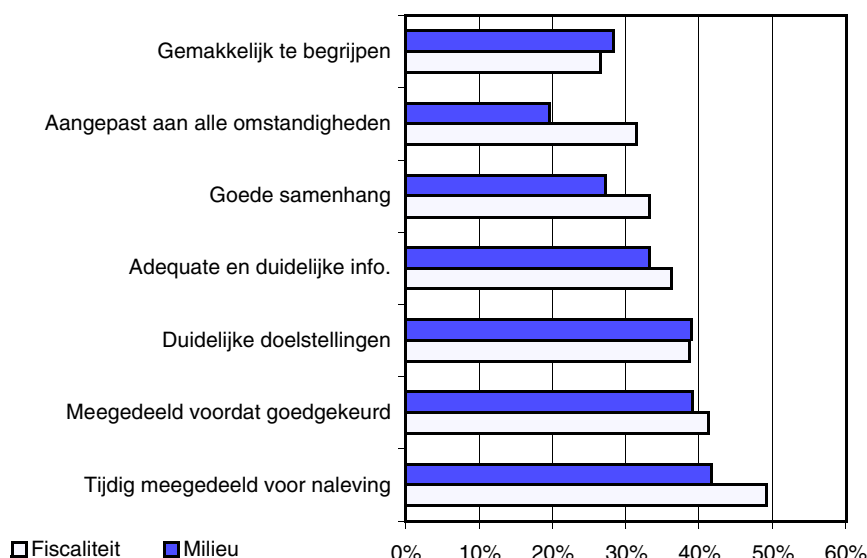
2. De resultaten

Wat hun activiteitssector ook is, de zelfstandigen zijn, net zoals de ondernemingen, relatief tevreden over de informatie bij de regelgevingen. Zowel voor de fiscale als de milieuregelgeving zijn de zelfstandigen het erover eens dat de regelgevingen tijdig genoeg worden meegedeeld zodat ze nageleefd kunnen worden en dat ze worden meegedeeld voordat ze worden goedgekeurd. In iets mindere mate vinden de zelfstandigen dat de regelgevingen gepaard gaan met duidelijke doelstellingen en met adequate en duidelijke informatie, in het bijzonder bij de fiscale regelgeving.

De voornaamste kritiek van de zelfstandigen heeft betrekking op de verstaanbaarheid van de regelgevingen, wat voor beide domeinen van regelgeving geldt. Bovendien zijn de zelfstandigen ontevreden over het feit dat de regelgeving, en vooral de milieuregelgeving, niet aangepast is aan alle omstandigheden. Ten slotte bekritisieren de zelfstandigen het gebrek aan goede onderlinge samenhang van de regelgeving. In het algemeen geven de zelfstandigen meer kritiek op de milieuregelgeving dan op de fiscale regelgeving.

De zelfstandigen uit de verschillende activiteitssectoren delen dezelfde visie over de kwaliteit van de regelgeving. Het zijn daarentegen wel de zelfstandigen uit de landbouwsector die het meest kritiek hebben op de meeste aspecten van de fiscale en milieuregelgeving.

FIGUUR 15 - De kwaliteit van de regelgeving per domein - als % zelfstandigen dat (eerder) akkoord gaat met de stelling

Opmerking: Deze percentages geven de som van de percentages zelfstandigen die eerder akkoord gaan en het volkomen eens zijn met de stelling. Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid "geen antwoord" bij de berekening van deze percentages.

C. De kwaliteit van de administratie

1. Omschrijving

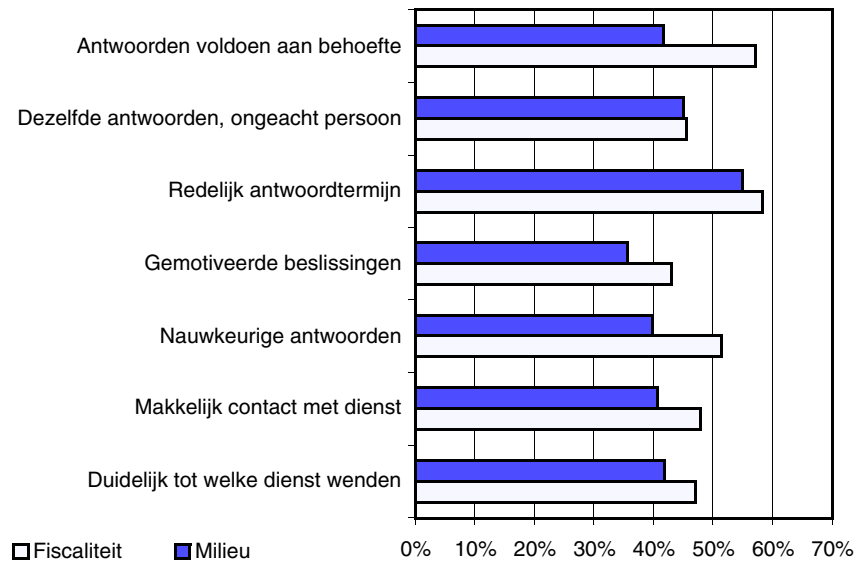
Zoals bij de ondernemingen, werd er ook aan de zelfstandigen gevraagd wat ze vonden van de kwaliteit van het contact met de administratie inzake de fiscale en de milieuregelgeving. Concreet kunnen zij hun standpunt duidelijk maken door voor de volgende stellingen hun mening te geven, gaande van "volkomen eens" tot "volkomen oneens":

- het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden;
- het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde diensten;
- de administratie geeft nauwkeurige antwoorden;
- de administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd;
- de administratie antwoordt binnen een redelijke termijn;
- de antwoorden zijn steeds dezelfde, wie er ook gecontacteerd wordt;
- de verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

2. De resultaten

Zoals bij de ondernemingen lijken de zelfstandigen meer tevreden over de kwaliteit van de administratie dan over de kwaliteit van de regelgeving.

FIGUUR 16 - De kwaliteit van de administratie rond de regelgeving per domein - als % zelfstandigen dat (eerder) akkoord gaat met de stelling

Opmerking: Deze percentages geven de som van de percentages zelfstandigen die eerder akkoord gaan en het volkomen eens zijn met de stelling. Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid “geen antwoord” bij de berekening van deze percentages.

Wat ook het domein van de regelgeving is, de meerderheid van de zelfstandigen vindt dat de administratie binnen een redelijke termijn antwoordt. De zelfstandigen oordelen dat de verkregen antwoorden aan hun behoeften voldoen en dat ze nauwkeurig zijn. Dat geldt vooral voor de fiscale regelgeving en in mindere mate voor de milieuregelgeving.

Hun voornaamste kritiek heeft betrekking op het feit dat de administratieve beslissingen niet altijd duidelijk gemotiveerd zijn. In mindere mate wordt er ook kritiek gegeven op het feit dat de antwoorden niet coherent zijn en wisselen naargelang de gecontacteerde persoon uit de administratie.

In het algemeen, zijn de zelfstandigen meer tevreden over hun contacten met de administratie inzake fiscaliteit dan inzake milieu.

De zelfstandigen uit de dienstensector zijn het minst tevreden over hun contacten met de administratie inzake milieu en het meest tevreden over hun contacten met de administratie inzake fiscaliteit.

D. Percepties van het proces van administratieve vereenvoudiging

1. Omschrijving

Net zoals voor de enquête bij de ondernemingen, wordt er aan de zelfstandigen gevraagd welke acties zij prioritair vinden voor het proces van administratieve vereenvoudiging. Ook wordt hun mening gevraagd over de elektronische toe-

passingen om de administratieve formaliteiten te vereenvoudigen en over bepaalde structurele hervormingen. Concreet werd aan de zelfstandigen gevraagd om vijf prioriteiten tot vereenvoudiging te ordenen volgens belangrijkheid, om hun mening te geven over negen elektronische toepassingen en om hun oordeel te geven over vier hervormingsprojecten.

2. De resultaten¹

a. Prioriteiten in het proces van administratieve vereenvoudiging

Ongeacht het gewest en met uitzondering van de bouwsector, hechten de zelfstandigen het meest belang aan de verbetering van de regelgevingen. Die maatregel was ook al prioritair bij de ondernemingen.

Voor de zelfstandigen uit de bouwsector komt daarentegen de verbetering van de informatieverstrekking, namelijk een volledige, gerichte, gestructureerde, leesbare en tijdige informatie, op de eerste plaats. Bij de overige activiteitensectoren komt die maatregel op de tweede plaats.

TABEL 19 - % zelfstandigen die de stelling prioritair vindt in het proces van administratieve vereenvoudiging - per activiteitensector

	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Verbetering van de wetgeving	42 %	40 %	26 %	41 %
Verbetering informatieverstrekking door administratieve diensten	24 %	26 %	27 %	29 %
Mogelijkheid tot rechtstreeks contact met ambtenaren verruimen	9 %	13 %	12 %	16 %
Verkorten van doorloop- en antwoordtermijnen	10 %	11 %	11 %	8 %
Duidelijk gemotiveerde beslissingen	15 %	9 %	24 %	5 %

De derde prioriteit voor de zelfstandigen uit de landbouwsector en de bouwsector in het proces van administratieve vereenvoudiging, zijn duidelijke gemotiveerde beslissingen. De zelfstandigen uit de twee andere sectoren geven echter voorrang aan meer rechtstreeks contact met de ambtenaren. De zelfstandigen uit de landbouw-, de diensten- en de industriële sector, vinden het vervolgens belangrijk dat de doorlooptijden van dossiers en de antwoordtermijnen korter worden. De zelfstandigen uit de bouwsector hechten meer belang aan meer rechtstreeks contact met de ambtenaren.

Ongeacht het gewest, plaatsen de zelfstandigen de verbetering van de informatieverstrekking op de tweede plaats. Die actie en de verbetering van de contacten met de administratie zijn bij de zelfstandigen uit het Brussels Gewest even belangrijk. De volgende prioriteit voor de Vlaamse zelfstandigen zijn duidelijk gemotiveerde beslissingen, terwijl de Waalse zelfstandigen meer belang hechten aan kortere doorloop- en antwoordtermijnen.

1. De percentages voorgesteld in de verschillende tabellen en figuren houden geen rekening met de ontbrekende antwoorden of de antwoordmogelijkheid "geen mening".

b. Perceptie van de elektronische toepassingen voor administratieve vereenvoudiging

De elektronische toepassingen voor administratieve vereenvoudiging die informatie beter beschikbaar maken, zijn niet zo goed gekend bij de zelfstandigen. Vooral de zelfstandigen uit de landbouwsector kennen de toepassingen slecht. De best gekende toepassing is de federale portaalsite. Op gewestelijk niveau zijn de Brusselse zelfstandigen het best op de hoogte van de elektronische toepassingen die informatie verschaffen.

TABEL 20 - % zelfstandigen dat verklaart de elektronische toepassing te kennen - per activiteitensector

Elektronische Toepassing	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
INFORMATIE				
Federale portaalsite	10 %	32 %	18 %	39 %
Fisconet	5 %	22 %	13 %	19 %
Informatie aan de werkgevers	8 %	21 %	15 %	21 %
TRANSACTIES				
Finform	2 %	8 %	6 %	9 %
BTW-aangifte	51 %	59 %	52 %	59 %
Aangifte bedrijfsvoorheffing	31 %	38 %	34 %	32 %
Dimona	5 %	20 %	18 %	24 %
Aangifte van werven	2 %	11 %	15 %	10 %
Multifunctionele aangifte sociale zekerheid	12 %	20 %	15 %	13 %

De elektronische toepassingen om transacties uit te voeren, is in het algemeen beter gekend dan de informatietoepassingen. De BTW-aangifte is de best gekende elektronische toepassing; meer dan de helft van de zelfstandigen, ongeacht de activiteit en het gewest, kent die toepassing. De aangifte bedrijfsvoorheffing is de tweede best gekende toepassing. De elektronische toepassing die het minst gekend is in het Vlaams en Waals Gewest, ongeacht de sector, is Finform. Voor het Brussels Gewest is dat de aangifte van werven.

De zelfstandigen uit de landbouwsector zijn het minst op de hoogte van de bestaande elektronische toepassingen. In de industriële en dienstensector daarentegen, ligt het percentage zelfstandigen dat de elektronische toepassingen kent het hoogst. Tussen de verschillende gewesten zijn er geen merkbare verschillen op te merken in de percentages zelfstandigen die de elektronische toepassingen kennen.

TABEL 21 - % zelfstandigen dat de elektronische toepassing kent en dat verklaart ze te gebruiken - per activiteitssector

Elektronische toepassing	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
INFORMATIE				
Federale portaalsite	39 %	40 %	50 %	35 %
Fisconet	20 %	15 %	43 %	35 %
Informatie aan de werkgevers	14 %	39 %	56 %	31 %
TRANSACTIES				
Finform	50 %	13 %	80 %	39 %
BTW-aangifte	50 %	33 %	57 %	37 %
Aangifte bedrijfsvoorheffing	51 %	21 %	53 %	38 %
Dimona	10 %	33 %	58 %	32 %
Aangifte van werven	0 %	10 %	71 %	36 %
Multifunctionele aangifte sociale zekerheid	64 %	33 %	50 %	33 %

De best gekende elektronische toepassing om de zelfstandigen te informeren, namelijk de federale portaalsite, is ook de meest gebruikte toepassing bij de zelfstandigen uit de landbouw-, de industriële- en de dienstensector. Voor de zelfstandigen uit de bouwsector is de federale portaalsite niet de meest gebruikte toepassing, hoewel meer dan de helft van de zelfstandigen die de toepassing kent, ze ook gebruikt. Een groter aandeel zelfstandigen uit de bouwsector (56 %) gebruikt de toepassing 'informatie aan de werkgever'. Op gewestelijk niveau, gebruiken de Brusselse en de Vlaamse zelfstandigen in grotere mate de federale portaalsite, terwijl de Waalse zelfstandigen meer gebruik maken van de informatie aan de werkgevers. De Vlaamse zelfstandigen hebben naar verhouding minder gebruikers in de drie elektronische toepassingen.

Met betrekking tot de elektronische toepassingen die de transacties met de administratie vereenvoudigen, verschilt het gebruikerspercentage sterk van sector tot sector. Voor alle toepassingen laat de bouwsector het hoogste gebruikersaantal optekenen. Voor elke toepassing geldt dat minstens de helft van de zelfstandigen die de toepassing kent, ze ook gebruikt. De industriële sector daarentegen heeft de minste gebruikers van de verschillende toepassingen.

Het percentage zelfstandigen dat een bepaalde elektronische toepassing gebruikt, hangt af van de activiteit die de zelfstandigen uitoefenen. Zo is de meest gebruikte toepassing voor de zelfstandige uit de landbouwsector en uit de industriële sector de multifunctionele aangifte sociale zekerheid. Voor de zelfstandige uit de bouwsector en de dienstensector is dat Finform. Verder wordt de aangifte van werven vooral gebruikt door zelfstandigen uit de bouwsector (7 zelfstandigen op 10).

Op gewestelijk niveau zijn er grote verschillen in het gebruik van de verschillende toepassingen. In het Brussels Gewest is de aangifte van werven naar verhouding het meest gebruikte initiatief: alle zelfstandigen die de toepassing kennen, gebruiken ze. Het naar verhouding minst gebruikte initiatief in het Brussels Gewest is de aangifte bedrijfsvoorheffing, met slechts 13 % gebruikers onder de zelfstandigen die de toepassing kennen. In het Vlaams Gewest hebben Finform en de multifunctionele aangifte sociale zekerheid naar verhouding het grootste aandeel gebruikers (50 %), terwijl Dimona naar verhouding het minst wordt gebruikt (44 %). In het Waals Gewest is de BTW-aangifte, het initiatief dat

het meest gebruikt wordt door de zelfstandigen die het kennen (44 %). Het minst gebruikte is Finform (11 %). Ongeacht de toepassing, gebruiken de Waalse zelfstandigen de door hen gekende toepassing, naar verhouding minder dan de zelfstandigen uit de twee andere gewesten.

TABEL 22 - % zelfstandigen dat de elektronische toepassing kent en verklaart tevreden te zijn - per activiteitssector

Elektronische toepassing	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
INFORMATIE				
Federale portaalsite	88 %	90 %	58 %	77 %
Fisconet	67 %	88 %	67 %	83 %
Informatie aan de werkgevers	80 %	88 %	31 %	79 %
TRANSACTIES				
Finform	0 %	100 %	100 %	88 %
BTW-aangifte	81 %	69 %	71 %	73 %
Aangifte bedrijfsvoorheffing	82 %	46 %	60 %	80 %
Dimona	0 %	88 %	82 %	81 %
Aangifte van werven	0 %	67 %	67 %	78 %
Multifunctionele aangifte sociale zekerheid	86 %	71 %	60 %	78 %

Het aantal zelfstandigen dat de elektronische toepassingen voor informatieverbreiding kent en hierover tevreden is, verschilt naargelang de toepassingen en de sector.¹ Het hoogste tevredenheidspercentage wordt teruggevonden in de industriële- en landbouwsector en betreft de federale portaalsite (meer dan 80 % tevreden). Het laagste percentage (31 %) ligt in de bouwsector bij de informatie aan de werkgever. Hierbij moet worden benadrukt dat in het algemeen de tevredenheidspercentages over de toepassingen die de zelfstandigen kennen, vrij hoog liggen. Dat werd vooral vastgesteld bij de zelfstandigen uit de industriële en dienstensector, die het gros van de zelfstandigen vertegenwoordigen.² Op gewestelijk vlak zijn vooral de Brusselse zelfstandigen tevreden over de elektronische toepassingen voor betere informatieverstrekking: 100 % is tevreden over de federale portaalsite en over de informatie aan de werkgevers. Over dit laatste initiatief zijn de Vlaamse (68 %) en Waalse zelfstandigen (59 %) het minst te spreken.

In het geval van elektronische toepassingen om transacties vlotter te kunnen uitvoeren, contrasteren de resultaten naargelang de sector. De landbouwsector laat zeer uiteenlopende antwoorden optekenen: over de minst gekende initiatieven is geen enkel zelfstandige tevreden terwijl de best gekende initiatieven (BTW-aangifte, aangifte bedrijfsvoorheffing en multifunctionele aangifte sociale zekerheid) een hoog aandeel zelfstandigen laat optekenen (met meer dan 80 %). Het percentage tevreden zelfstandigen over de verschillende toepassingen, is minder uiteenlopend in de andere sectoren; het percentage varieert tussen 46 % en 100 %. Alle zelfstandigen uit de industriële en de bouwsector die Finform kennen, zijn er ook tevreden over. Verder is 88 % van de zelfstandigen uit de dienstensector ook tevreden over Finform. De toepassing die de zelfstandigen uit de industriële

1. Er dient opgemerkt te worden dat het aantal antwoorden soms beperkt is, zowel bij de elektronische toepassingen voor informatieverlening als de toepassingen voor transacties.
2. De zelfstandigen uit de industrie en dienstensector vertegenwoordigen meer dan 75 % van het totaal aantal zelfstandigen.

sector en de bouwsector het minst tevreden stelt, is de aangifte bedrijfsvoorheffing. De toepassing die de zelfstandigen uit de dienstensector het minst tevreden stelt, is de BTW-aangifte. Verder valt op dat het tevredenheidspercentage van de zelfstandigen uit de dienstensector hoog ligt, ongeacht de toepassing (meer dan 70 % tevreden zelfstandigen).

De resultaten verschillen ook sterk tussen enerzijds het Brussels Gewest en anderzijds de twee overige gewesten. De Brusselse zelfstandigen zijn ofwel helemaal tevreden over Finform, de aangifte bedrijfsvoorheffing en Dimona ofwel zijn ze totaal ontevreden (0 % tevreden zelfstandigen) over de aangifte van werven en de multifunctionele aangifte sociale zekerheid. Het percentage tevreden zelfstandigen is minder uiteenlopend in de twee overige gewesten. De Vlaamse zelfstandigen zijn vooral tevreden over de multifunctionele aangifte sociale zekerheid (81 %) en de Waalse zelfstandigen zijn zeer tevreden over de BTW-aangifte (84 %). De toepassing waarover de Vlaamse zelfstandigen het minst tevreden zijn, is de aangifte van de werven (71 %). De Waalse zelfstandigen zijn het minst tevreden over de aangifte bedrijfsvoorheffing en over de multifunctionele aangifte sociale zekerheid (beiden 67 %).

c. Evaluatie van de projecten van structurele hervorming

De zelfstandigen werden ook bevraagd over een aantal hervormingsprojecten voor administratieve vereenvoudiging. Er werd nagegaan welke projecten de zelfstandigen kennen en of ze er voorstander van zijn.

Het best gekende project is de invoering van het elektronisch betalen. Het minst gekende project bij zelfstandigen uit de landbouw-, de bouw- en de dienstensector is de creatie van fysieke loketten voor administratieve formaliteiten, bij de zelfstandigen uit de industriële sector is dat de invoering van een uniek identificatienummer.

TABEL 23 - % zelfstandigen dat verklaart het project te kennen - per activiteitensector

Projecten	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Het invoeren van een uniek identificatienummer van ondernemingen	32 %	32 %	56 %	39 %
Creatie van fysieke loketten voor de administratieve formaliteiten	28 %	33 %	56 %	35 %
Elektronische identiteitskaart met digitale handtekening	36 %	55 %	59 %	52 %
Het invoeren van het elektronisch betalen	65 %	72 %	75 %	72 %

De sector die het best geïnformeerd is over de projecten voor administratieve vereenvoudiging lijkt de bouwsector te zijn. De landbouwsector laat daarentegen de laagste percentages zelfstandigen optekenen die de projecten kennen. Op gewestelijk niveau zijn de Brusselse zelfstandigen globaal gezien het best op de hoogte van de projecten.

In het algemeen zijn de zelfstandigen voorstander van de voorgestelde hervormingen, zelfs al kennen ze het project niet. De projecten die de meeste voorstanders hebben, verschillen van sector tot sector. De creatie van fysieke loketten telt de meeste aanhangers (80 %) onder de zelfstandigen uit de

landbouwsector. De zelfstandigen uit de dienstensector zijn op de eerste plaats voorstander van het invoeren van een uniek identificatienummer (meer dan 82 %). Beide projecten delen de eerste plaats bij de zelfstandigen uit de industriële sector. De zelfstandigen uit de bouwsector ondersteunen op de eerste plaats de invoering van elektronische betalingen (75 %).

TABEL 24 - % ondernemingen dat voorstander is van het project - per ondernemingsgrootte

Projecten	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Het invoeren van een uniek identificatienummer van ondernemingen	76 %	84 %	61 %	83 %
Creatie van fysieke loketten voor de administratieve formaliteiten	80 %	84 %	69 %	77 %
Elektronische identiteitskaart met digitale handtekening	55 %	68 %	67 %	72 %
Het invoeren van het elektronisch betalen	65 %	76 %	75 %	77 %

De projecten die het minste bijval kennen in de landbouw-, de industriële en de dienstensector, zijn de invoering van een elektronische identiteitskaart met digitale handtekening. Voor de bouwsector is dat de invoering van een uniek identificatienummer voor ondernemingen.

De Brusselse zelfstandigen steunen vooreerst introductie van een uniek identificatienummer van ondernemingen (89 %), terwijl de Waalse zelfstandigen (82 %) en de Vlaamse zelfstandigen (74 %) eerst en vooral voorstander zijn van de creatie van fysieke loketten. Ongeacht het gewest, de elektronische identiteitskaart met digitale handtekening krijgt telkens het kleinste aantal voorstanders. In het Vlaamse Gewest is het percentage voorstanders van de elektronische identiteitskaart het laagst.

E. Besluit

Op basis van de enquête wordt de kost van de administratieve lasten voor de Belgische zelfstandigen gedurende het jaar 2002 geraamd op 2,66 miljard euro of 1,02 % van het bbp. Het grootste deel hiervan is voor rekening van de zelfstandigen uit de dienstensector. Uit een vergelijking tussen de fiscale en de milieuregelgeving, blijkt dat de fiscale regelgeving het grootste deel van de totale administratieve lasten bij de zelfstandigen veroorzaakt, wat ook het gewest of de activiteitensector is. Op gewestelijk vlak ervaren de Vlaamse zelfstandigen de hoogste gemiddelde administratieve kosten. Indien de gemiddelde kost in absolute waarde (in duizend euro) vergeleken wordt per activiteitensector, dan blijkt een zelfstandige uit de industriële sector de hoogste gemiddelde kost te hebben en een zelfstandige uit de landbouwsector de laagste gemiddelde kost.

Wat de activiteitensector, het gewest of de regelgeving ook is, de overgrote meerderheid van de zelfstandigen vindt dat de administratieve lasten (merkelijk) gestegen zijn in de loop van 2001 en 2002.

Net zoals de ondernemingen lijken ook de zelfstandigen meer tevreden over de kwaliteit van de administratie dan over de kwaliteit van de regelgeving op zich. In verband met de regelgeving zijn de zelfstandigen vooral tevreden over het tijdig meedelen van de regelgeving. Hun voornaamste kritiek is echter gericht op

de verstaanbaarheid van regelgevingen. In het algemeen krijgt de milieuregelgeving meer kritiek van de zelfstandigen dan de fiscale regelgeving.

Wat de contacten met de administratie betreft, is de meerderheid van de zelfstandigen tevreden over de informatie die de administratie verschaft aangezien ze binnen een redelijke termijn wordt verkregen. De voornaamste kritiek heeft betrekking op het feit dat de administratieve beslissingen niet steeds duidelijk gemotiveerd zijn. In mindere mate vinden de zelfstandigen ook dat de antwoorden verschillen naargelang de gecontacteerde persoon binnen de administratie. In het algemeen lijken de zelfstandigen meer tevreden over hun contacten met de administratie op het vlak van fiscaliteit dan op het vlak van milieu.

In het proces van administratieve vereenvoudiging is de verbetering van de wetgeving prioritair voor de zelfstandigen, ongeacht het gewest. Alleen de zelfstandigen uit de bouwsector hechten in de eerste plaats belang aan een betere informatieverstrekking door de administratieve diensten.

De elektronische toepassingen die informatie ter beschikking stellen, zijn niet zo goed gekend bij de zelfstandigen. Vooral de landbouwsector heeft weinig kennis van die toepassingen. Het best gekende en meest gebruikte initiatief bij de zelfstandigen is de federale portaalsite. In het algemeen is de tevredenheid van de zelfstandigen die de toepassingen kennen, zeer hoog.

De elektronische toepassingen voor transacties met de administratie zijn globaal gezien beter gekend dan de toepassingen voor informatieverstrekking. De BTW-aangifte is de best gekende toepassing. Meer dan de helft van de zelfstandigen, ongeacht de activiteitensector en het gewest, verklaart die toepassing te kennen. De aangifte bedrijfsvoorheffing is de tweede best gekende toepassing. Het percentage gebruikers daarentegen, verschilt sterk van sector tot sector en van gewest tot gewest voor elke toepassing, zonder dat er een duidelijke tendens waar te nemen is. De tevredenheid van de zelfstandigen over de verschillende toepassingen verschilt sterk per activiteitensector en per gewest. De landbouwsector heeft heel sterk uiteenlopende resultaten: meer dan 80 % is tevreden over de BTW-aangifte, de aangifte bedrijfsvoorheffing en de multifunctionele aangifte sociale zekerheid, 0 % is tevreden over Finform of Dimona. De resultaten bij de andere sectoren liggen minder uiteen: tussen 46 % en 100 %. Ook in het Brussels Gewest tonen de zelfstandigen zich enerzijds heel tevreden over Finform, de aangifte bedrijfsvoorheffing en Dimona en anderzijds totaal ontevreden over de aangifte van werven en de multifunctionele aangifte sociale zekerheid. Het percentage tevreden zelfstandigen is minder uiteenlopend in de twee andere gewesten.

Met betrekking tot de hervormingen voor administratieve vereenvoudiging is de invoering van het elektronisch betalen het best gekende project. In het algemeen staan de zelfstandigen achter de voorgestelde hervormingen, zelfs al kennen ze het project niet. Het aantal voorstanders verschilt ook per activiteitensector. Op gewestelijk niveau steunen de Brusselse zelfstandigen in de eerste plaats het uniek identificatienummer voor ondernemingen, terwijl de Waalse en Vlaamse zelfstandigen in de eerste plaats voorstander zijn van de creatie van fysieke loketten.

Vergelijking van de resultaten van de enquêtes 2000 en 2002

In dit deel worden de resultaten van de twee enquêtes, die uitgevoerd werden door het Federaal Planbureau, vergeleken. De eerste enquête onderzocht de administratieve lasten van het jaar 2000 en de tweede enquête was gericht op de administratieve lasten van het jaar 2002. Gelet op de grootte van de betrouwbaarheidsintervallen van de resultaten van beide enquêtes, is het belangrijk om voorzichtig te zijn met de vergelijking van de resultaten en met het onderstrepen van duidelijke tendenzen in de evolutie van de totale kosten van de administratieve lasten.

Na een korte inleiding, wordt in een eerste onderdeel een vergelijking gemaakt tussen de resultaten, verkregen voor de ondernemingen. In het tweede onderdeel wordt de vergelijking gemaakt voor de zelfstandigen.

A. Inleiding

De enquête van 2002 is identiek aan de enquête in 2000. Alleen het laatste deel van de vragenlijst over de elektronische toepassingen is toegevoegd. In de vragenlijst van 2000 werd er in vraag C6 aan de ondernemingen en zelfstandigen gevraagd om vijf concrete acties van administratieve vereenvoudiging te rangschikken naar belangrijkheid. Op vraag van de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging werd die vraag in de vragenlijst van 2002 deze vraag vervangen door een andere vraag die de kennis, het gebruik en de tevredenheid van de ondernemingen en zelfstandigen evalueert voor negen elektronische toepassingen voor administratieve vereenvoudiging. Een bijkomende vraag onderzoekt bij de zelfstandigen en ondernemingen de kennis van en de steun voor vier geplande structurele hervormingen.

De methodologie van de enquête in 2002 is dezelfde als die van de enquête in 2000: een vragenlijst werd via de post verstuurd naar de ondernemingen en zelfstandigen uit de steekproef, die verkregen werd via het Nationaal Instituut voor de Statistiek. De ondernemingen en zelfstandigen konden antwoorden door de gefrankeerde briefomslag terug te sturen ofwel konden ze hun antwoorden formuleren op de speciaal hiervoor gecreëerde website (www.enquetes.be) door het Federaal Planbureau. Die website is enkel toegankelijk met een 'user id' en een paswoord die op de papieren versie van de enquête terug te vinden waren. Het enige verschil tussen de enquête van 2000 en die van 2002 waren de telefonische herinneringen gedurende de maanden juli en augustus 2003 voor de enquête 2002. De volgende tabel toont aan dat die telefonische herinneringen het antwoordpercentage in belangrijke mate verbeterd heeft. In totaal heeft 19,3 % van

de ondernemingen en zelfstandigen uit de steekproef de enquête van 2002 beantwoord, terwijl dat slechts 10,5 % was voor de enquête in 2000.

TABEL 25 - % ondernemingen en zelfstandigen uit de steekproef die de enquête beantwoord hebben

	2000	2002
Ondernemingen	15,3 %	23,3 %
- via elektronische weg	17,0 %	24,0 %
Zelfstandigen	7,5 %	16,6 %
- via elektronische weg	15,0 %	13,0 %

De schatting van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen is op een identieke manier gebeurd voor beide enquêtes. De gemiddelde kost voor elke categorie van de steekproef en de bijhorende extrapolaties werden opgeteld om de totale kosten van de administratieve lasten te bekomen. Tussen 2000 en 2002 en volgens de schattingen van het Nationaal Instituut voor de Statistiek, is de populatie van ondernemingen en zelfstandigen gedaald (tabel 26). Een sensitiviteitsanalyse van de resultaten, waarbij de gemiddelde kosten van 2002 geextrapoleerd worden met de populatie van 2000, kan in bijlage III worden teruggevonden.

TABEL 26 - Populatie van ondernemingen en zelfstandigen

	Populatie 2000	Populatie 2002
Ondernemingen	205 476	203 170
Zelfstandigen	459 744	403 578

Bron: schattingen gemaakt door het Nationaal Instituut van de Statistiek voor de noden van de enquête over de administratieve lasten.

B. Vergelijking van de resultaten: de ondernemingen

1. De kost van de administratieve formaliteiten

De kost van de administratieve formaliteiten voor de ondernemingen heeft in absolute waarde een lichte stijging gekend in 2002 ten opzichte van 2000, zoals op te merken is in tabel 27. Die toename werd veroorzaakt door een stijging van de interne kosten, terwijl de externe kosten over dezelfde periode gedaald zijn. De relatieve kost van de administratieve lasten, namelijk de kosten uitgedrukt in percentage van het bbp, is daarentegen licht gedaald.

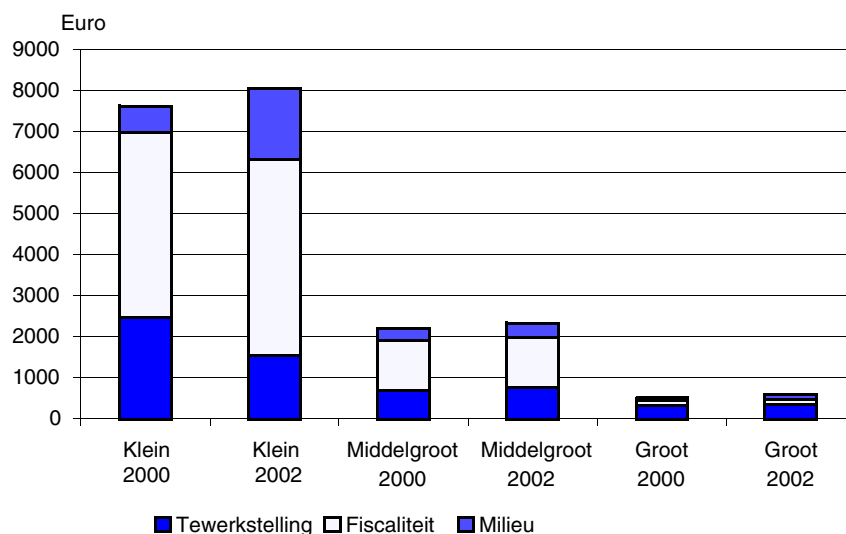
TABEL 27 - Vergelijking van de totale kosten van de administratieve formaliteiten

	2000	2002
Totale kost in miljard euro	6,28	6,31
Totale kost in % van het bbp	2,85 %	2,41 %
- Interne kosten in miljard euro	3,36	4,33
- Externe kosten in miljard euro	2,92	1,98

De administratieve lasten die wegen op kleine ondernemingen zijn gedaald, gaande van 4,35 miljard euro of 69,3 % van de totale kost in 2000 naar 3,37 miljard euro of 53,4 % van de totale kost in 2002. De middelgrote en grote ondernemingen daarentegen zagen hun administratieve lasten stijgen in 2002.

De administratieve lasten inzake tewerkstelling nemen een groter aandeel in de totale kosten in 2002: van 64,0 % in 2000 naar 72,5 % in 2002. Het aandeel van de administratieve lasten inzake fiscaliteit en milieu daarentegen is gedaald.

FIGUUR 17 - Gemiddelde kost per werknemer (in euro) per ondernemingsgrootte en domein van regelgeving - vergelijking 2000-2002

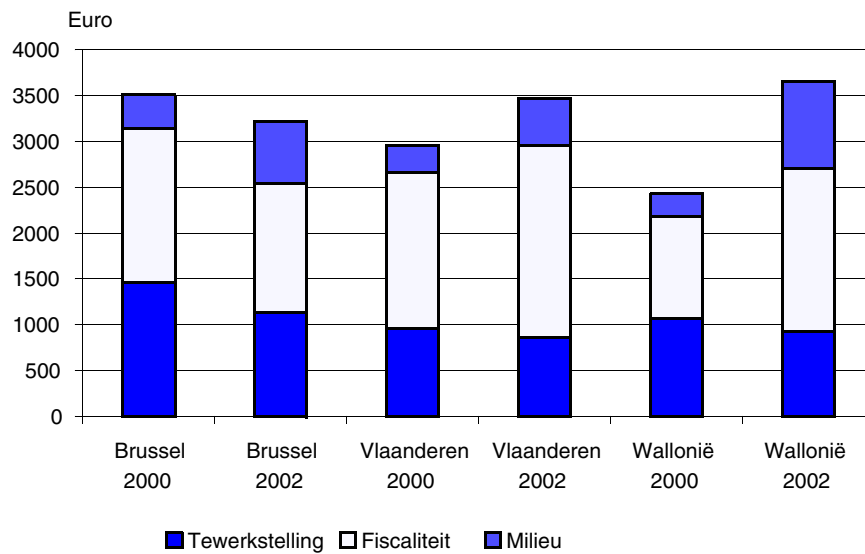

De vergelijking van de gemiddelde administratieve kosten per werknemer en per ondernemingsgrootte in figuur 17, toont een stijging van de gemiddelde kosten per werknemer, die afnemen naargelang de ondernemingsgrootte. Die vergelijking benadrukt ook dat de gemiddelde kost per werknemer sterk stijgt door de fiscale regelgeving voor de kleine ondernemingen. Zowel in 2000 als in 2002 veroorzaakt de fiscale regelgeving het grootste deel van de gemiddelde kost per werknemer. In het algemeen, stijgt bij alle ondernemingsgrootten de gemiddelde kost per werknemer veroorzaakt door de milieuregelgeving.

De totale kost van de administratieve formaliteiten, uitgedrukt in percentage van de omzet, stijgt over de periode 2000-2002 voor alle ondernemingsgrootten. Die stijging is bij grote ondernemingen wel sterker dan bij kleine ondernemingen.

Op gewestelijk niveau wordt in het Brusselse Gewest een daling van de gemiddelde kost per werknemer vastgesteld, terwijl in de twee overige gewesten de kost gestegen is. De Waalse ondernemingen hebben de sterkste stijging ervaren. Die stijging werd hoofdzakelijk veroorzaakt door de hogere administratieve lasten inzake milieuwetgeving. De stijging van de administratieve lasten veroorzaakt door de milieuregelgeving, werd ook, maar in mindere mate, ervaren in de overige gewesten. Het aandeel van de gemiddelde kost per werknemer inzake tewerkstelling kent daarentegen een daling in de drie gewesten.

FIGUUR 18 - Gemiddelde kost per werknemer (in euro) per gewest en domein van regelgeving - vergelijking 2000-2002

De mening van de ondernemingen over de evolutie van de administratieve lasten over de laatste twee jaar is niet veel veranderd, zowel voor de eerste als de tweede enquête. De meerderheid van de ondernemingen ervaart een stijging van de administratieve lasten, hoewel dat gevoel sterker was in 2000 dan in 2002 op het vlak van de administratieve lasten inzake milieuregelgeving. Opvallend is ook dat voor alle domeinen van regelgevingen in 2002 meer ondernemingen een (merkelijke) daling van de administratieve lasten ervaren dan in 2000. Op gewestelijk niveau is dit laatste vooral van toepassing voor de ondernemingen uit het Brussels Gewest.

2. De kwaliteit van de administratieve formaliteiten

In 2002, net zoals in 2000, tonen ondernemingen zich meer tevreden over de kwaliteit van hun contacten met de administratie dan over de kwaliteit van de regelgevingen, wat ook het domein van regelgeving is. Bovendien ligt het maximumpercentage aan ondernemingen die verklaren akkoord te gaan met de stellingen lager in 2002 dan in 2000.

Voor beide enquêtes zijn de ondernemingen het meest positief over de openbaarheid die aan de regelgevingen gegeven wordt. Zij hebben het meest kritiek op regelgevingen die niet voldoende zijn aangepast aan alle omstandigheden.

Wat de domeinen van regelgeving betreft, is er een daling van het percentage ondernemingen dat akkoord gaat met de stellingen betreffende de milieuregelgeving. Anderzijds is er een stijging van het percentage ondernemingen dat akkoord gaat met de stellingen betreffende de fiscaliteit.

Zowel in 2000 als in 2002, vindt de meerderheid van de ondernemingen dat de gegevens die de administratie verstrekt, aan hun behoeften voldoet en dat deze binnen een redelijk termijn worden gegeven. De ondernemingen zijn daarentegen het meest kritisch over de antwoorden die verschillen naargelang de

gecontacteerde persoon. Ook is er kritiek op de motivatie van de administratieve beslissingen.

Verder zijn er verschillen te vinden in het domein van regelgeving waarover de meest positieve uitspraken geleverd werden. In 2000 waren de ondernemingen het meest positief over de contacten met de milieuadministratie, terwijl in 2002 de contacten met de fiscale administratie de meest positieve beoordeling kregen. In 2000 hadden de ondernemingen het meest kritiek op de administratie voor tewerkstelling, maar in 2002 verliepen de contacten met de milieuadministratie het moeilijkst.

C. Vergelijking van de resultaten: de zelfstandigen

1. De kost van de administratieve formaliteiten

Zoals blijkt uit tabel 28, is er in 2002 een stijging van de administratieve lasten, in absolute waarde en in percentage van het bbp, in vergelijking met 2000. Die stijging wordt vooral veroorzaakt door meer interne kosten, terwijl de externe kosten slechts een lichte stijging kenden.

TABEL 28 - Vergelijking van de totale kosten van de administratieve formaliteiten

	2000	2002
Totale kost in miljard euro	2,29	2,66
Totale kost in % van het bbp	0,93 %	1,02 %
- Interne kosten in miljard euro	1,46	1,82
- Externe kosten in miljard euro	0,83	0,84

De stijging van de totale kost van de administratieve lasten is in elke sector waarneembaar (landbouw, bouw, industrie en diensten). Het aandeel van de dienstensector in de totale kosten nam echter iets af.

De totale kost is de som van de kosten die voortvloeien uit de twee domeinen van regelgeving, namelijk milieu en fiscaliteit. Het aandeel van de kosten veroorzaakt door de milieuregelgeving in de totale kosten, stijgt in 2002. In 2000 was de milieuregelgeving verantwoordelijk voor 17 % van de totale kosten, terwijl dat in 2002 23 % is. Het aandeel van de fiscale regelgeving blijft dus nog steeds het grootst.

De gemiddelde totale kost in percentage van de omzet stijgt algemeen in 2002. Terwijl in 2000 de ondernemingen uit de bouwsector de hoogste administratieve kosten hadden, uitgedrukt in percentage van de omzet, is die trend in 2002 omgekeerd. In 2002 heeft de bouw immers het laagste percentage van alle sectoren. De industriële sector heeft in 2002 de hoogste gemiddelde totale kosten uitgedrukt in percentage van de omzet, in 2000 stond ze nog op een derde plaats.

De gemiddelde totale kost per zelfstandige ligt in 2002, net zoals in 2000, lager dan de gemiddelde totale kost per werknemer in een kleine onderneming. Toch lag de gemiddelde totale kost per zelfstandige in 2000 wel lager dan in 2002, ongeacht de activiteitensector.

Op gewestelijk niveau hebben de zelfstandigen uit het Vlaams Gewest nog steeds de hoogste gemiddelde totale kosten. Terwijl in 2000 de gemiddelde totale kost in Wallonië en Brussel vrij gelijkwaardig was, heeft Wallonië in 2002 de laagste gemiddelde kost. De sterkste stijging van de gemiddelde totale kost is te vinden in het Brussels en Vlaams Gewest.

De mening van de zelfstandigen over de evolutie van de administratieve lasten gedurende de laatste twee jaar is in 2002 veranderd ten opzichte van 2000. Hoewel een overgrote meerderheid van de zelfstandigen (79 %) in 2000 meenden dat de administratieve lasten inzake fiscaliteit (merkelijk) steeg, zijn ze die mening in 2002 minder toegedaan. Sommige zelfstandigen (1,6 %) ervaren zelfs een (merkelijke) daling van de lasten inzake fiscaliteit. De administratieve lasten inzake milieuregelgeving oogsten daarentegen meer kritiek in 2002. Ten opzichte van 2000, hebben veel meer zelfstandigen een (merkelijke) stijging ervaren.

Op gewestelijk niveau vindt een stijgend percentage van zelfstandigen uit het Vlaams Gewest (van 62 % in 2000 naar 85 % in 2002) dat de administratieve lasten inzake milieu (merkelijk) zijn gestegen. Die sterke stijging gaat gepaard met een sterke daling (van 84 % in 2000 naar 66 % in 2002) van het percentage Vlaamse zelfstandigen dat meent dat de lasten inzake de fiscale regelgeving (merkelijk) zijn gestegen. Een dalend percentage Waalse zelfstandigen daarentegen ervaart een (merkelijke) stijging van de lasten van de milieuregelgeving.

2. De kwaliteit van de administratieve formaliteiten

In 2002, net als in 2000, zijn de zelfstandigen meer tevreden over de kwaliteit van de administratie dan over de kwaliteit van de regelgeving. Zelfstandigen zijn in 2002 in het algemeen even of meer tevreden over de fiscale administratie en is minder tevreden over de milieuadministratie in vergelijking met 2000.

De zelfstandigen zijn in 2002 in het algemeen meer tevreden over de kwaliteit van de fiscale regelgeving dan over de kwaliteit van de milieuregelgeving. In 2000 was dat niet het geval. Toen waren de zelfstandigen meer tevreden over de milieuregelgeving. Verder zijn de zelfstandigen, zowel in 2000 als in 2002 en voor de twee domeinen van regelgeving, het meest tevreden over het feit dat de regelgevingen tijdig worden meegedeeld zodat ze kunnen worden nageleefd. De grootste kritiek gaat in 2000 en 2002 naar de flexibiliteit en de verstaanbaarheid van de regelgevingen.

De mening van zelfstandigen over de contacten met de administratie in 2000 en in 2002 verschilt in beide enquêtes. In 2002 daalt de tevredenheid over de contacten met de milieuadministratie algemeen terwijl de tevredenheid over de fiscale administratie hetzelfde blijft of in bepaalde gevallen groeit. Een uitzondering hierop is de redelijk antwoordtermijn van de administratie die in 2002 een groter percentage zelfstandigen tevreden stelt, wat echter niet opgaat voor de fiscale administratie. Zowel in 2000 als in 2002 hebben de zelfstandigen het meeste kritiek op de motivatie van de administratieve beslissingen.

Volgens de zelfstandigen is de eerste prioriteit in de administratieve vereenvoudiging, zowel in 2000 als in 2002, een betere regelgeving, ook al is het percentage zelfstandigen dat die mening is toegedaan, lager dan in 2000.

D. Besluit

De totale kost van de administratieve lasten voor ondernemingen en zelfstandigen heeft over de periode 2000 tot 2002 een stijging gekend door de toename van de interne kosten van de administratieve formaliteiten. In percentage van het bbp is de situatie enigzins anders. Het relatief aandeel van de administratieve lasten bij de ondernemingen is immers gedaald, terwijl er bij de zelfstandigen een stijging wordt opgemerkt. Gelet op de grootte van de betrouwbaarheidsintervallen bij beide enquêtes, dient er voorzichtig omgesprongen te worden met het onderstrepen van duidelijke tendenzen in de evolutie van de totale kosten van de administratieve lasten.

Het overwicht van de administratieve lasten, gecreëerd door de regelgevingen inzake tewerkstelling nam tussen 2000 en 2002 toe bij ondernemingen, terwijl bij de zelfstandigen het overwicht van de administratieve lasten inzake fiscale regelgeving afnam.

De vergelijking van de gemiddelde kost per werknemer per ondernemingsgrootte, toont dat de kost per werknemer stijgt, maar afneemt naarmate de onderneming groter is. Hoewel de gemiddelde kost per zelfstandige in 2002 een sterke stijging kent ten opzichte van de gemiddelde kost in 2000, blijft die kost lager dan de gemiddelde kost per werknemer in een kleine onderneming.

In 2000 kenden de Brusselse ondernemingen de hoogste gemiddelde kost per werknemer. In 2002 hebben die onderneming echter de laagste gemiddelde kost per werknemer ten opzichte van de overige gewesten. De gemiddelde kost per werknemer in het Brussels Gewest is immers gedaald, terwijl de twee andere gewesten een stijging kenden, met de sterkste stijging in Wallonië. Zowel in 2000 als in 2002 laten de zelfstandigen uit het Vlaams Gewest de hoogste gemiddelde totale kost optekenen. De grootste stijging van de gemiddelde kost voor zelfstandigen ligt in Vlaanderen en Brussel.

Zowel in 2002 als in 2000 is de grote meerderheid van zelfstandigen en ondernemingen van mening dat de administratieve lasten gestegen zijn over de laatste twee jaar. Dat gevoel is voor de administratieve lasten inzake milieuwetgeving minder sterk bij de ondernemingen. Bij de zelfstandigen is dat voor de lasten inzake fiscaliteit.

De ondernemingen en de zelfstandigen verklaren, in beide enquêtes, meer tevreden te zijn over de kwaliteit van de contacten met de administratie dan over de kwaliteit van de regelgevingen. In 2002 zijn ondernemingen en zelfstandigen in het algemeen meer tevreden over de kwaliteit van de fiscale regelgeving. Ondernemingen zijn kritischer met betrekking tot de regelgeving inzake tewerkstelling, terwijl zelfstandigen kritischer zijn over de kwaliteit van de milieuregelgeving. Wat de kwaliteit van de contacten met de administratie betreft, ondervinden ondernemingen en zelfstandigen een verbetering op fiscaal vlak en een verslechtering van de contacten met de milieuadministratie.

Bijlage 1

Schatting van de totale kost, afschrijvingen inbegrepen

In de enquête werd een vraag opgenomen over het bedrag dat maandelijks wordt afgeschreven voor computermaterieel en software die de onderneming of de zelfstandige nodig heeft om te voldoen aan de administratieve lasten inzake één van de bestudeerde domeinen.

De schattingen in de onderstaande tabel geven de totale kost, waarin het bedrag van die afschrijvingen vervat zit. De totale kost van de administratieve lasten in 2002, samen met de afschrijvingen van het computermaterieel en de software, bedraagt 6,41 miljard euro of 2,45 % van het bbp. Dezelfde kost bedraagt voor de zelfstandigen 2,70 miljard euro of 1,03 % van het bbp.

TABEL 29 - Totale kost van de administratieve lasten, samen met de afschrijvingen in 2002

	In miljard euro	In % van het bbp
Ondernemingen		
Totale kost	6,41	2,45%
Interne kosten	4,33	1,65%
Externe kosten	1,98	0,76 %
Afschrijvingen	0,10	0,04%
Zelfstandigen		
Totale kost	2,70	1,03 %
Interne kosten	1,82	0,70%
Externe kosten	0,84	0,32 %
Afschrijvingen	0,04	0,02 %

Bijlage 2 Schattingsmethode

De totale kost van de administratieve lasten zijn alle middelen, uitgedrukt in euro, die ondernemingen en zelfstandigen nodig hebben om te kunnen voldoen aan de administratieve vereisten inzake fiscaliteit, milieu en tewerkstelling (dit laatste enkel voor de ondernemingen). Concreet is die totale kost de som van de interne en externe kosten voor die domeinen van regelgeving. In bijlage I wordt er ook een berekening gemaakt van de totale kost, die gedefinieerd wordt als de som van de interne kosten, de externe kosten en de afschrijvingen van computers en software om te kunnen voldoen aan de administratieve bepalingen van de regelgeving.

De interne kosten zijn de arbeidskosten van het aantal uren dat binnen het bedrijf of door de zelfstandige nodig is om administratieve formulieren in te vullen. De externe kosten omvatten de uitgaven gedurende één jaar voor externe diensten om de regelgeving te kunnen nakomen.

De berekening van de totale kost voor de totale populatie van ondernemingen en zelfstandigen gebeurt in verschillende stappen. Eerst worden de interne en externe kosten per domein van regelgeving en per klasse opgeteld. Vervolgens worden de totale kosten per klasse voor de verschillende domeinen opgeteld (de som van drie domeinen bij de ondernemingen en de som van twee domeinen bij de zelfstandigen). Die totale kost per klasse wordt dan gebruikt voor de extrapolatie naar de totale populatie van ondernemingen en zelfstandigen. Hierbij wordt rekening gehouden met het aantal ondernemingen of zelfstandigen in elke klasse, zoals de onderstaande tabellen aantonen.

In deze studie bestaan “de ondernemingen” uit alle ondernemingen en zelfstandigen zodra ze één werknemer in dienst hebben. De stratificatie van de ondernemingen gebeurt hier volgens ondernemingsgrootte en sector.

TABEL 30 - Aantal ondernemingen in België in december 2002

Ondernemingstype	Klasse	Aantal ondernemingen
Verwerkende nijverheid, 1-9 werknemers	S ₁₁	15 342
Verwerkende nijverheid, 10-249 werknemers	S ₂₁	6 626
Verwerkende nijverheid, > 249 werknemers	S ₃₁	358
Diensten, 1-9 werknemers	S ₁₂	158 842
Diensten, 10-249 werknemers	S ₂₂	21 437
Diensten, > 249 werknemers	S ₃₂	565
Totaal		203 170

Bron: Nationaal Instituut voor Statistiek.

De “zelfstandigen” omvatten enkel de zelfstandigen zonder personeel en personen die zelfstandig zijn uit hoofdberoep. Die populatie wordt onderverdeeld volgens de NACE-BEL-code.

TABEL 31 - Aantal zelfstandigen volgens NACE-code¹ in België in december 2002

Type zelfstandige	Klasse	Aantal zelfstandigen
Landbouw - NACE groep A, B en C	S ₉₁	56 874
Industrie - NACE groep D, E	S ₉₂	18 012
Bouwnijverheid - NACE groep F	S ₉₃	42 776
Diensten - NACE groep G, H, I, J, K, M, N en O	S ₉₄	285 916
Totaal		403 578

Bron: Nationaal Instituut voor Statistiek.

Het globaal antwoordpercentage op de enquêtes is 23,3 % voor de ondernemingen en 16,6 % voor de zelfstandigen. De resultaten van de enquête zijn statistisch significant zoals blijkt uit onderstaande tabel die de betrouwbaarheidsintervallen weergeeft (betrouwbaarheidsinterval van 10 %).

TABEL 32 - Schatting van de totale kost en het betrouwbaarheidsinterval per klasse- in euro

Klasse	Geschatte totale kost	Betrouwbaarheidsinterval
Ondernemingen		
Industrie - kleine	305 235 764	189 633 941 - 420 837 586
Industrie - middelgrote	478 196 583	342 018 191 - 614 374 974
Industrie - grote	193 057 277	114 963 373 - 271 151 181
Diensten - kleine	3 060 983 351	2 181 870 076 - 3 940 096 627
Diensten - middelgrote	1 590 528 235	758 166 097 - 2 422 890 374
Diensten - grote	681 226 161	83 020 239 - 1 279 432 083
Totaal	6 309 227 371	3 669 671 917 - 8 948 782 825
Zelfstandigen		
Landbouw	340 934 565	223 610 351 - 458 258 779
Industrie	133 011 633	80 213 297 - 185 809 970
Bouw	307 572 455	220 958 545 - 394 186 364
Diensten	1 876 982 020	1 376 726 466 - 2 377 237 574
Totaal	2 658 500 673	1 901 508 660 - 3 415 492 687

1. A= landbouw, jacht en bosbouw, B= visserij, C= winning van delfstoffen, D= industrie, E= productie en distributie van elektriciteit, gas en water, F= bouwnijverheid, G= groot- en kleinhandel, reparatie van auto's en huishoudelijke artikelen, H= hotels en restaurants, I= vervoer, opslag en communicatie, J= financiële instellingen, K= onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven, M= onderwijs, N= gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, O= gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten.

Bijlage 3 Sensitiviteitsanalyse

Indien de totale kost van 2002 berekend werd in de veronderstelling van een niet-veranderende populatie, dan zou de totale kost er uitgezien hebben zoals in onderstaande tabel. Doordat er in 2002 een hoger aantal grote en middelgrote ondernemingen zijn ten opzichte van 2000 en de gemiddelde totale kost bij middelgrote en grote ondernemingen hoger ligt dan bij kleine ondernemingen, krijgt men een lagere totale kost in de veronderstelling dat de populatie niet veranderd. Door een daling van de populatie van de zelfstandigen in 2002, krijgt men, bij een niet-veranderende populatie, een hogere totale kost aan administratieve formaliteiten bij de zelfstandigen.

TABEL 33 - Sensitiviteitsanalyse: gemiddelde totale kost van 2002 met de populatie van 2000

Klasse	Totale kost 2002	Gemiddelde totale kost 2002 X Populatie 2000
Ondernemingen		
Industrie - kleine	305 235 764	323 798 204
Industrie - middelgrote	478 196 583	491 764 491
Industrie - grote	193 057 277	137 512 865
Diensten - kleine	3 060 983 351	3 106 943 773
Diensten - middelgrote	1 590 528 235	1 528 426 629
Diensten - grote	681 226 161	356 890 166
Totaal	6 309 227 371	5 945 336 128
Zelfstandigen		
Landbouw	340 934 565	3 70 619 623
Industrie	133 011 633	171 485 462
Bouw	307 572 455	339 296 077
Diensten	1 876 982 020	2 150 025 278
Totaal	2 658 500 673	3 031 426 440

Bijlage 4 De vragenlijst gericht aan de ondernemingen over de administratieve lasten inzake fiscaliteit

«DENOMINATION_1»
«DENOMINATION_2»
«RUE_ET_NUM» «BOITE_POSTALE»
«CODE_POSTAL» «LOCALITE»

Nationale enquête over de kosten bij de toepassing van de fiscale regelgeving

Via deze enquête willen we een evaluatie maken van de administratieve lasten die op de Belgische ondernemingen en de zelfstandigen wogen **gedurende het jaar 2002**.

De resultaten van deze enquête zullen gebruikt worden om het proces van administratieve vereenvoudiging in ons land te versnellen.

Aangezien slechts een gering aantal ondernemingen gevraagd werd deel te nemen aan deze enquête, zijn uw antwoorden van zeer groot belang voor de geldigheid van de resultaten.

U heeft de **keuze** om te antwoorden:

- ofwel elektronisch via het volgende adres:
«URL»
In dit geval moet u de User id en het password ingeven dat u hieronder vindt:

«URL»	
User Id	«LoginName»
Password	«PassWord»

- ofwel via de post met de hierbij gevoegde enveloppe (port betaald door bestemming).

Bedankt dat u de tijd neemt om deze vragenlijst te beantwoorden. In de meeste gevallen zal het invullen ervan op de elektronische manier ongeveer 20 minuten duren en via de enquête op papier ongeveer 30 minuten. De uiterste datum waarop de enquête ons moet bereiken is **31 augustus 2003**. Uw antwoorden worden **strikt vertrouwelijk** behandeld en zullen **enkel gebruikt worden in het kader van deze enquête**.

Met dank voor uw medewerking.

«URL»

Login Id

«LoginName»

Password

«PassWord»

HOE DEZE ENQUETE INVULLEN?

Deze enquête gaat over de kosten die de toepassing van de **fiscale regelgeving** voor uw onderneming meebrengt.

1. Wat wordt bedoeld met de administratieve lasten in het kader van de fiscale regelgeving?

Met de administratieve lasten in het kader van fiscale regelgeving bedoelen wij de administratieve verplichtingen die betrekking hebben op de fiscale situatie van de onderneming, namelijk

- de BTW (aangifte, listings,...),
- de vennootschapsbelasting (aangifte, afschrijvingstabellen, aanvraag voor investeringsaftrek,...),
- de personenbelasting voor de zelfstandigen (aangifte, bijlagen,...), de voorafbetalingen,
- de onroerende voorheffing en de roerende voorheffing op dividenden en obligatieleningen (aangifte, zegelrecht, licenties, vergunningen, patenten,...),
- de belasting op kapitaalbreng,
- de douanerechten en de accijnzen,
- de gemeente- en regionale belastingen (belasting op drijfkracht, ...).

2. Welke administratieve kosten moeten in rekening gebracht worden?

De administratieve kosten zijn de kosten verbonden aan de procedures en formaliteiten waarmee uw onderneming zichzelf of een externe dienst belast om de fiscale regelgeving na te leven. Ze omvatten zowel de tijd als de middelen die het personeel of de externe experts nodig hebben om de regelgevingen te begrijpen, de inlichtingen te verzamelen, te verwerken, voor te stellen of te bewaren alsook voor het invullen van de formulieren die de administratie vereist.

De betaling van de belastingen mag dus niet gezien worden als een administratieve kost voor de toepassing van de fiscale wetgeving.

Wij vragen u de impact te evalueren die alle fiscale regelgevingen samen op uw onderneming hebben, ongeacht de oorsprong ervan (lokaal, provinciaal, regionaal, nationaal of internationaal).

3. Wie moet deze vragenlijst invullen?

Indien uw onderneming deel uitmaakt van een groep, een holding of meer dan één instelling in België omvat, beantwoord de vragen dan met het oog op de totaliteit van de groep, de holding of de instellingen. In het geval dat uw onderneming deel uitmaakt van een internationale groep of ook instellingen of fabrieken in andere landen bezit, antwoord dan alleen voor de administratieve lasten in België.

«URL»

Login Id

«LoginName»

Password

«PassWord»

DEEL A: IDENTIFICATIEFICHE VAN DE ONDERNEMING

A1. **Wat is de voornaamste activiteitssector van de onderneming?**

- Industrie (NACE-BEL afdeling15-37)
- Andere sector

A2. **Hoeveel personen zijn er in dienst in december van het jaar 2002?**

Totaal

A3. **Hoelang bestaat de onderneming al?**

- minder dan 2 jaar
- 2 tot 5 jaar
- meer dan 5 jaar

A4. **Wat is de omzet, exclusief BTW, van het jongste werkjaar (jaar 2002)?** (bedrag in Euro opgeven)

Omzet

A5. **Wat is het juridisch statuut van uw onderneming?** (slechts 1 vakje aankruisen)

- Vennootschap (NV, BVBA, CV, ...)
- Eenpersoonsvennootschap (EBVBA) of zelfstandige
- Vereniging Zonder Winstoogmerk (VZW)
- Andere

A6. **Hoeveel exploitatiezetels heeft uw onderneming in België?**

Aantal

A7. **Beschikt uw onderneming over een Internet aansluiting?**

- Ja
- Nee

«URL»

Login Id

«LoginName»

Password

«PassWord»

DEEL B: ADMINISTRATIEVE LASTEN VERBONDEN AAN FISCALE REGELGEVINGEN VOOR HET JAAR 2002

- B1. **Hoeveel uren hebben het personeel en de directie van uw onderneming gemiddeld per maand nodig om te voldoen aan de administratie rond fiscale regelgevingen?** (Evalueer zo juist mogelijk het gemiddelde in uren per maand, rekening houdend met zeer drukke en zeer kalme maanden.)

Gemiddeld aantal uren per maand

- B2. **Wat is de maandelijkse kost van deze uren die het personeel en de directie wijden aan het nakomen van de regelgeving op gebied van fiscaliteit?**

Maandelijkse kost

- B3. **Hoeveel geeft de onderneming gemiddeld per maand uit aan het afschrijven van computers en software nodig voor de administratie rond de fiscale regelgeving?**

Maandelijkse uitgaven

- B4. **Hoeveel betaalt uw onderneming gemiddeld per maand aan externe diensten om de fiscale regelgeving na te komen?** (Geef een zo nauwkeurig mogelijke raming van de gemiddelde maandelijkse uitgaven. Sluit in uw raming alle uitgaven in voor het gebruik van diensten die geen deel uitmaken van de onderneming zoals die van boekhouders, advocaten of consultants, aankoop van informatieve publicaties rond het onderwerp, nodig om de regelgeving na te leven.)

Gemiddelde maandelijkse uitgaven

- B5. **Hoe groot is volgens u het aandeel van de administratieve lasten inzake fiscaliteit in het totaal van administratieve lasten die uw onderneming ervaart?** (Gelieve uw antwoord in een percentage van de totale administratieve lasten uit te drukken.)

%

«URL»

Login Id

«LoginName»

Password

«PassWord»

Deel C: KWALITEIT VAN DE FISCALE REGELGEVING EN VAN HUN TOEPASSING

C1. **Als we de fiscale regelgevingen beschouwen, bent u het eens met de volgende uitspraken?** (slechts 1 vakje per regel aankruisen)

	Volkomen eens	Min of meer eens	Eerder niet akkoord	Volkomen oneens	Geen mening
Ze worden u meegedeeld voordat ze worden goedgekeurd.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze zijn gemakkelijk te begrijpen.	☐	☐	☐	☐	☐
Hun doelstellingen zijn duidelijk.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze kunnen nageleefd worden.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.	☐	☐	☐	☐	☐

C2. **Wat uw contacten met de Administratie over de regelgevingen inzake fiscaliteit betreft, bent u het eens met volgende uitspraken?** (slechts 1 vakje per regel aankruisen)

	Volkomen eens	Min of meer eens	Eerder niet akkoord	Volkomen oneens	Geen mening
Het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden.	☐	☐	☐	☐	☐
Het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde diensten.	☐	☐	☐	☐	☐
De Administratie geeft nauwkeurige antwoorden.	☐	☐	☐	☐	☐
De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.	☐	☐	☐	☐	☐
De Administratie antwoordt binnen een redelijke termijn.	☐	☐	☐	☐	☐
De antwoorden zijn steeds dezelfde, wie er ook gecontacteerd wordt.	☐	☐	☐	☐	☐
De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.	☐	☐	☐	☐	☐

«URL»

Login Id

«LoginName»

Password

«PassWord»

- C3. **Hoe zijn volgens u de administratieve kosten voor het naleven van de regelgevingen in de volgende domeinen de afgelopen twee jaar geëvolueerd?** (slechts 1 vakje per regel aankruisen)

Domein van regelgeving	Merkelijk gestegen	Gestegen	Ongewijzigd gebleven	Gedaald	Aanzienlijk gedaald	Geen antwoord
Tewerkstelling	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fiscaliteit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Milieu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andere	☐	☐	☐	☐	☐	☐

- C4. **Indien u de prioriteiten rond het proces van administratieve vereenvoudiging zou kunnen bepalen, hoe zou u dan de volgende acties rangschikken volgens belangrijkheid?** (1= meest belangrijk, 5= minst belangrijk)

- Verbetering van de wetgeving (harmonisatie van de teksten, beter verstaanbaar, ...).
- Verbetering van de informatieverstrekking naar de ondernemingen door de administratieve diensten (volledig, gericht, goed gestructureerd, leesbaar en tijdig).
- Het verruimen van de mogelijkheden om rechtstreeks met de bevoegde ambtenaren contact op te nemen (ruimere openingsuren, beter onthaal,...).
- Het verkorten van de doorloop- en antwoordtermijnen.
- Duidelijk gemotiveerde beslissingen.

- C5. **Elektronische toepassingen dragen ertoe bij dat de administratie en de ermee gepaard gaande lasten veranderen. Het aantal elektronische toepassingen neemt toe, dit zowel op het vlak van informatie als op het vlak van transacties. Uw antwoorden kunnen deze ontwikkelingen aanmoedigen.**

	Kent u het ?	Gebruikt u het ?	Bent u tevreden ?
INFORMATIE			
Federale portaalsite	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
FISCONET	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
Informatie aan de werkgevers	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
TRANSACTIES			
FINFORM	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
BTW aangifte	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
Aangifte bedrijfsvoorheffing	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
Dimona	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
Aangifte van werven	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
Multifunctionele aangifte sociale zekerheid	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee

«URL»

Login Id

«LoginName»

Password

«PassWord»

Basisinlichtingen (facultatief)
STRIKT VERTROUWELIJK

Gelieve de coördinaten van de persoon die de vragenlijst heeft ingevuld te vermelden.

Naam van de persoon:

Functie van de persoon:

Telefoonnummer:

Faxnummer:

E-mail adres:

Wenst u een exemplaar van het syntheseverslag dat van dit project gemaakt zal worden?

- Ja
 Nee

Tot hier de vragenlijst.

Dank u voor de medewerking!

Voor alle inlichtingen in verband met deze enquête, gelieve u te wenden tot:

Enquête over de administratieve lasten 2002
Federaal Planbureau
Kunstlaan 47-49
1000 Brussel

Aurélië Joos
☎ 02-507.74.27
E-mail: enquetes@plan.be

